

BIBLIOTEKA SEJMOWA

KONSTYTUCJA KANADY

Wstęp i tłumaczenie

Joachim Osinski
Izabela Zawislinska

Wydawnictwo Sejmowe
Warszawa 1998

KANCELARIA SEJMU
Biblioteka Sejmowa

REDAKTOR NAUKOWY SERII
Leszek Garlicki

Opracowanie redakcyjne
Teresa Koperska

© Copyright by Kancelaria Sejmu
Warszawa 1998

ISBN 83-7059-397-6

KONSTYTUCJA KANADY*

I. AKT KONSTYTUCYJNY z 1867 r.

II. AKT KONSTYTUCYJNY z 1982 r.

---

* Podstawę przekładu stanowiły teksty wyżej wymienionych aktów konstytucyjnych w języku angielskim, zamieszczone w opracowaniu *A Consolidation of Constitution Acts 1867 to 1982*, opublikowanym przez Department of Justice w 1996 r., i uwzględniające stan prawny na dzień 1 kwietnia 1996 r.

I.

AKT KONSTYTUCYJNY z 1867 r.

(Tekst jednolity uwzględniający poprawki)

Ustawa odnosi się do Zjednoczonej Kanady, Nowej Szkocji, Nowego Brunswiku, ich rządów i kwestii z tym związanych.

Dnia 29 marca 1867 r.

Zwazywszy, że prowincje Kanada, Nowa Szkocja i Nowy Brunswik wyraziły swoje pragnienie federalnego połączenia się w jedno Dominium pod berłem Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii z Konstytucją zbliżoną w swych zasadach do Konstytucji Zjednoczonego Królestwa;

Zwazywszy, że Unia taka będzie przyczyniać się do dobrobytu prowincji i wspierania interesów Imperium Brytyjskiego;

Zwazywszy, że przy tworzeniu Unii mocą deklaracji Parlamentu jest celowe nie tylko ukonstytuowanie władzy ustawodawczej w Dominium, lecz również określenie istoty władzy wykonawczej;

Zwazywszy, że celowe jest określenie przepisów dla ewentualnego przyjęcia do Unii innych części Brytyjskiej Ameryki Północnej.

I. WSTEP

1. Niniejszy Akt określa się jako Akt Konstytucyjny z 1867 r. Tytuł skrócony

2. [Uchylony ustawa rewizyjna z 1893 r.]

II. UNIA

- Deklaracja Unii   **3.** Słusznym prawem Królowej zgodnie z rada Wielce Szanownej Tajnej Rady Jej Wysokosci jest ogłoszenie w formie proklamacji, iz w dniu tam okreslonym, lecz nie później niz 6 miesiecy od ustanowienia niniejszego Aktu, prowincje Kanada, Nowa Szkocja i Nowy Brunzswik stworza jedno Dominium pod nazwa Kanada i od tego momentu te trzy prowincje tworzyc beda jedno Dominium pod ta nazwa.
- Interpretacja   **4.** Jezeli nie jest to wyrazone lub implikowane inaczej, nazwa Kanada bedzie rozumiana jako Kanada ustanowiona na mocy niniejszego Aktu.
- Cztery prowincje   **5.** Kanada składa sie z czterech prowincji nazwanych Ontario, Quebec, Nowa Szkocja i Nowy Brunzswik.
- Prowincje Ontario i Quebec   **6.** Czesci Prowincji Kanada (istniejace w momencie ustanowienia niniejszego Aktu), które poprzednio stanowiły odpowiednio prowincje Górnej i Dolnej Kanady zostaja uznane za rozdzielone i utworza odrebne prowincje. Czesc, która uprzednio stanowiła prowincje Górnej Kanady tworzy prowincje Ontario; natomiast czesc bedaca uprzednio prowincja Dolnej Kanady tworzy prowincje Quebec.
- Prowincje Nowa Szkocja i Nowy Brunzswik   **7.** Prowincje Nowa Szkocja i Nowy Brunzswik zachowuja granice istniejace w momencie ustanowienia niniejszego Aktu.
- Dziesiecioletni spis ludnosci   **8.** W powszechnym spisie ludnosci Kanady, który zostanie przeprowadzony w 1871 r. i nastepnie kazdorazowo co 10 lat bedzie odrebnie uwzględniana ludnosc wskazanych czterech prowincji.

III. WŁADZA WYKONAWCZA

- Deklaracja władzy wykonawczej Królowej   **9.** Ustanawia sie niniejszym, iz rzad i władza wykonawcza w i nad Kanada nadal przysługuje i przysługiwac bedzie Królowej.
- Przeniesienie uprawnień   **10.** Postanowienia niniejszego Aktu odnoszace sie do Gubernatora Generalnego rozciagaja sie i maja zastosowanie

wanie do Gubernatora Generalnego czasowo pełniącego swoją funkcję w Kanadzie, lub innego Najwyższego Urzędnika lub Administratora czasowo sprawującego nadzór nad rządem Kanady z ramienia i w imieniu Królowej, bez względu na tytuł jakim jest określany.

Gubernatora
Generalnego

11. Tworzy się Rada w celu udzielania pomocy i rad rządowi Kanady nazwana Królewska Tajna Rada dla Kanady; osoby będące członkami Rady są wybierani i zwolniani przez Gubernatora Generalnego oraz zaprzysięgani jako tajni radcy; członkowie Tajnej Rady mogą być odwoływani przez Gubernatora Generalnego.

Tajna Rada dla
Kanady

12. Cała władza, pełnomocnictwa, funkcje, które na mocy każdego aktu Parlamentu Wielkiej Brytanii lub Parlamentu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii lub legislatury Górnej Kanady, Dolnej Kanady, Kanady, Nowej Szkocji lub Nowego Brunswiku przysługiwały i wykonywane były przed powstaniem Unii przez poszczególnych Gubernatorów lub Wicegubernatorów tych prowincji za radą lub za zgodą ich Rad Wykonawczych lub wspólnie z tymi radami lub z ich członkami, bądź przez Gubernatorów lub Wicegubernatorów indywidualnie, o ile te akty pozostaną w mocy i będą możliwe do stosowania po utworzeniu Unii przez rząd Kanady, będą przysługiwać i będą wykonywane przez Gubernatora Generalnego za jego radą lub za zgodą, lub wspólnie z Królewską Tajną Radą dla Kanady lub jej członkami, bądź indywidualnie przez Gubernatora Generalnego, niemniej w zależności od okoliczności podlegają one (z wyjątkiem tych, które wynikają z aktów Parlamentu Wielkiej Brytanii lub Parlamentu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii) uchyleniu lub zmianie przez Parlament Kanady.

Władza
wykonywana na
mocy niniejszego
Aktu przez
Gubernatora
Generalnego za
radą Tajnej Rady
lub samodzielnie

13. Postanowienia niniejszego Aktu odnoszące się do Gubernatora Generalnego w Radzie należy interpretować jako odnoszące się do Gubernatora Generalnego działającego za radą Królewskiej Tajnej Rady dla Kanady.

Przeniesienie
uprawnień
Gubernatora
Generalnego
w Radzie

Uprawnienia
Królowej przy
mianowaniu
Zastępców
Gubernatora

14. Słusznym prawem Królowej jest, jeśli Jej Wysokość uzna to za stosowne, upoważnienie Gubernatora Generalnego do mianowania od czasu do czasu osoby lub osób, grupowo lub indywidualnie jako swojego zastępcy lub zastępców w dowolnej części lub w dowolnych częściach Kanady i w ramach swych uprawnień do ustalania dla niego lub dla nich, na okres uznany za właściwy, zakresu sprawowania władzy, pełnomocnictw i funkcji Gubernatora Generalnego, jaki uzna za konieczny i uzasadniony z uwzględnieniem ograniczeń i instrukcji wydanych lub wyrażonych przez Królową; jednakże mianowanie zastępcy lub zastępców nie może wpływać na wykonywanie przez Gubernatora Generalnego jego władzy, pełnomocnictw lub funkcji.

Dowództwo
Królowej nad
siłami zbrojnymi

15. Postanawia się, iż głównodowodzącym lądowych i morskich sił policyjnych oraz lądowych i morskich sił zbrojnych poza Kanadą i w Kanadzie pozostaje Królowa.

Siedziba rządu
Kanady

16. Dopóki Królowa nie zarządzi inaczej, siedziba rządu Kanady jest Ottawa.

IV. WŁADZA USTAWODAWCZA

Parlament Kanady

17. Istnieje jeden Parlament Kanady składający się z Królowej, Izby Wyższej nazwanej Senatem i Izby Gmin.

Przywileje Izby

18. Przywileje, immunitety i uprawnienia, jakie przysługuje, posiada i wykonuje Senat, Izba Gmin i ich członkowie indywidualnie będą takie, jakimi określa je ustawy Parlamentu Kanady, jednakże żadna ustawa Parlamentu Kanady określająca te przywileje, immunitety i uprawnienia nie może nadawać immunitetów, przywilejów i uprawnień przekraczających te, które na mocy analogicznej ustawy przysługuje, posiada i wykonuje Izba Gmin Parlamentu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii i jej członkowie.

19. Parlament Kanady zostanie zwołany na wspólne posiedzenie nie później niż 6 miesięcy po utworzeniu Unii.

Pierwsze posiedzenie Parlamentu

20. [Uchylony Aktem Konstytucyjnym z 1982 r.]

SENAT

21. Senat, stosownie do unormowan niniejszego Aktu, składa się ze 104 członków, nazywanych senatorami.

Liczba senatorów

22. W związku z trybem powoływania Senatu uważa się, iż Kanada składa się z czterech regionów:

Reprezentacja prowincji w Senacie

1. Ontario,
2. Quebec,
3. Prowincji Nadmorskich, Nowej Szkocji, Nowego Brunszwiku i Wyspy Księcia Edwarda,
4. Zachodnich Prowincji Manitoba, Kolumbii Brytyjskiej, Saskatchewan i Alberta,

które to cztery regiony (stosownie do unormowan niniejszego Aktu) są równo reprezentowane w Senacie jak następuje: Ontario przez 24 senatorów; Quebec przez 24 senatorów; Prowincje Nadmorskie i Wyspa Księcia Edwarda przez 24 senatorów, z których 10 ma reprezentować Nowa Szkocja, 10 Nowy Brunszwik a 4 Wyspy Księcia Edwarda; Prowincje Zachodnie przez 24 senatorów, z których 6 ma reprezentować Manitobę, 6 Kolumbii Brytyjskiej, 6 Saskatchewan i 6 ma reprezentować Alberta; Nowa Fundlandia ma prawo do reprezentacji w Senacie przez 6 członków; Terytorium Yukon i Terytoria Północno-Zachodnie mają prawo do reprezentacji w Senacie przez jednego członka każde.

W przypadku Quebecu każdy z 24 senatorów reprezentujących prowincję ma być mianowany przez jeden z 24 okręgów wyborczych Dolnej Kanady, wyszczególnionych w załączniku A do rozdziału pierwszego Zbioru Jednolitych Ustaw Kanady.

23. Kwalifikacje senatora są następujące:

Kwalifikacje senatora

- (1) ma mieć ukończone 30 lat,

- (2) ma być albo urodzonym poddanym Korony Brytyjskiej, albo poddanym Korony Brytyjskiej naturalizowanym ustawą Parlamentu Wielkiej Brytanii lub Parlamentu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii, lub legislatury jednej z prowincji Dolnej Kanady, Górnej Kanady, Kanady, Nowej Szkocji i Nowego Brunszwiku przed utworzeniem Unii,
- (3) ma być, według zasad prawa lub słuszności, właścicielem ziemi na własny użytek i dochodu z ziemi lub posiadłości ziemskiej na zasadzie wspólnej dzierżawy zgodnie z prawem federalnym, bądź posiadaczem lub właścicielem ziemi na własny użytek i dochodu z ziemi lub dziedzicznych posiadłości ziemskich (alodialnych) lub własności nieszlacheckich w prowincji z ramienia której jest powoływany, o wartości przekraczającej cztery tysiące dolarów, po odliczeniu wszystkich dzierżaw, należności, długów, opłat, zastawów i obciążeń hipotecznych należnych, płatnych, ściąganych lub skutkujących podobnie,
- (4) jego nieruchomy i ruchomy majątek ma łącznie przekraczać cztery tysiące dolarów, po odliczeniu długów i należności,
- (5) ma zamieszkiwać w prowincji, z której jest powoływany,
- (6) w odniesieniu do Quebecu, jego majątek nieruchomy ma spełniać wymagania okręgu wyborczego, z którego jest powoływany lub ma zamieszkiwać w tym okręgu.

Powołanie
senatora

24. Gubernator Generalny w imieniu Królowej, aktem opatrzonym Wielką Pieczęcią Kanady, powołuje od czasu do czasu osoby kwalifikowane do Senatu i zgodnie z po-

stanowieniami niniejszego Aktu każda osoba powołana w ten sposób staje się członkiem Senatu i senatorem.

25. [Uchylony ustawa rewizyjna z 1893 r.]

26. Jeżeli kiedykolwiek z rekomendacji Gubernatora Generalnego Królowa uzna za stosowne powiększenie Senatu o 4 lub 8 członków, Gubernator Generalny może powiększyć Senat przez powołanie (zależnie od okoliczności) 4 lub 8 kwalifikowanych osób reprezentujących równo cztery regiony Kanady.

Powiększenie liczby senatorów

27. W przypadku tak dokonanego w dowolnym czasie powiększenia Senatu, Gubernator Generalny nie może powołać do Senatu żadnej osoby do reprezentowania jednego z czterech regionów, dopóki reprezentacja każdego z czterech regionów nie przekroczy 24 senatorów, chyba że instrukcja Królowej, wydana na podstawie jego rekomendacji postanowi inaczej.

Ograniczenie Senatu do podstawowej liczby członków

28. Liczba senatorów nie może przekroczyć 112.

Maksymalna liczba senatorów
Kadencja senatora

29. (1) Z zastrzeżeniem ustępu (2), senator zgodnie z postanowieniami niniejszego Aktu zasiada w Senacie dożywotnio.

(2) Senator powołany do Senatu po wejściu w życie ustępu (2), zgodnie z postanowieniami niniejszego Aktu zasiada w Senacie do osiągnięcia 75 lat.

Przejście senatora w stan spoczynku po osiągnięciu 75 lat

30. Senator może złożyć na ręce Gubernatora Generalnego odroczenie napisanej rezygnacji ze stanowiska, skutkiem czego staje się ono nieobsadzone.

Rezygnacja ze stanowiska senatora

31. Stanowisko senatora staje się nieobsadzone, gdy:

Pozbawienie stanowiska senatora

(1) podczas dwóch kolejnych sesji Parlamentu nie uczestniczy on w posiedzeniach Senatu,

(2) złoży przysięgę lub deklarację lojalności, posłuszeństwa lub przynależności do obcego państwa, lub w przypadku gdy na mocy dowolnego aktu stanie się poddanym, obywatelem lub osobą uprawnioną do korzystania z praw i przywilejów przysługujących podmiotom i obywatelom obcego państwa,

- (3) uznany zostanie za bankruta lub osobę niewypłacalną lub gdy wystąpi o przyznanie mu korzyści przewidzianych ustawami dotyczącymi niewypłacalnych dłużników lub stanie się publicznym dłużnikiem,
- (4) jest osadzony o zdradę, zbrodnię lub inne nikczemne przestępstwo,
- (5) ustana kwalifikacje ze względu na posiadana własność lub zamieszkanie; jednakże senator nie może być uznany za nie spełniającego kwalifikacji zamieszkania z powodu jego zasiadania w rządzie Kanady w czasie sprawowania urzędu, gdy wymagana jest tam jego obecność.

Uzupełnienie wakatów w Senacie

32. W przypadku wakatów w Senacie w wyniku rezygnacji, śmierci lub innej przyczyny, Gubernator Generalny powołuje kwalifikowaną osobę w celu wypełnienia wakatów.

Kwalifikacje i wakat w Senacie

33. Jeżeli wynikną jakiegokolwiek wątpliwości dotyczące kwalifikacji senatora lub wakatów w Senacie, powinny one być podjęte i rozstrzygnięte przez Senat.

Mianowanie Spikera Senatu

34. Gubernator Generalny, aktem opatrzonym Wielką Pieczęcią Kanady, mianuje Spikera Senatu spośród senatorów, może również go odwołać i mianować na to stanowisko innego senatora.

Kworum w Senacie

35. Dopóki Parlament Kanady nie postanowi inaczej, dla ukonstytuowania posiedzenia i realizowania władzy w Senacie niezbędna jest obecność przynajmniej 15 senatorów wraz ze Spikerem Senatu.

Głosowanie w Senacie

36. Sprawy podejmowane w Senacie są rozstrzygane większością głosów, a Spiker we wszystkich sprawach ma prawo głosu; w przypadku gdy głosy podzieli się równo uznaje się decyzję za negatywną.

IZBA GMIN

Izba Gmin Kanady

37. Izba Gmin zgodnie z postanowieniami niniejszego Aktu składa się z 295 członków, z których 99 jest wy-

bieranych z Ontario, 75 z Quebecu, 11 z Nowej Szkocji, 10 z Nowego Brunszwiku, 14 z Manitoby, 32 z Kolumbii Brytyjskiej, 4 z Wyspy Księcia Edwarda, 26 z Alberta, 14 z Saskatchewan, 7 z Nowej Fundlandii, 1 z Terytorium Yukon i 2 z Terytorium Północno-Zachodniego.

38. Gubernator Generalny od czasu do czasu w imieniu Królowej, aktem opatrzonym Wielką Pieczęcią Kanady, wzywa i zwołuje Izbę Gmin.

Zwołanie Izby Gmin

39. Senator nie może zostać wybranym, zasiadać lub głosować jako członek Izby Gmin.

Zakaz łączenia stanowisk

40. Dopóki Parlament Kanady nie postanowi inaczej, Ontario, Quebec, Nowa Szkocja i Nowy Brunszwik zostają podzielone na następujące okręgi wyborcze w celu wyborów członków Izby Gmin:

Okręgi wyborcze w czterech prowincjach

1. Ontario

Ontario zostaje podzielone na hrabstwa, jednostki administracyjne hrabstw, miasta, dzielnice miast i miasteczka określone w Załączniku nr 1 do niniejszego Aktu, z których każde ma stanowić okręg wyborczy, w którym wybiera się jednego reprezentanta.

2. Quebec

Quebec zostaje podzielony na 65 okręgów wyborczych złożonych z 65 obwodów wyborczych, na które Dolna Kanada była — na mocy rozdziału 2 Zbioru Jednolitych Ustaw Kanady, rozdziału 75 Zbioru Jednolitych Aktów Dolnej Kanady i Aktu Prowincji Kanada wydanego z okazji 23 urodzin Królowej, rozdziału 1 lub innych aktów zmieniających akty pozostające w mocy w Unii — podzielona przed przyjęciem niniejszego Aktu, w którym wybiera się jednego reprezentanta.

3. Nowa Szkocja

Każde z 18 hrabstw Nowej Szkocji stanowi okręg wyborczy. Hrabstwo Halifax jest uprawnione do wyboru

dwóch reprezentantów, natomiast pozostałe hrabstwa po jednym.

4. Nowy Brunswick

Kazde z 14 hrabstw, na które jest podzielony Nowy Brunswick wliczając w to miasto i hrabstwo St. John, stanowi okreg wyborczy. Miasto St. John stanowi odrebny okreg wyborczy. W kazdym z tych 15 okregów wyborczych wybiera sie jednego reprezentanta.

Przedłużenie
obowiazywania
prawa
wyborczego
do czasu
dokonania zmian

41. Dopóki Parlament Kanady nie postanowi inaczej, wszystkie prawa obowiazujace w prowincjach przed utworzeniem Unii odnoszace sie do wymienionych kwestii lub niektórych z nich, a w szczególności — kwalifikacji i ustania kwalifikacji osób wybieranych, zasiadajacych i głosujacych jako członkowie Zgromadzenia Izby lub Zgromadzenia Ustawodawczego w tych prowincjach, wyborców w wyborach tych członków, przysięgi składanej wyborcom, komisarzy wyborczych w okregach, ich praw i obowiazków, przebiegu wyborów, terminów wyborów, oprotestowania wyborów, postępowania w przypadku wakatu i wykonania nowych przepisów w odniesieniu do wakatu powstałego w innym przypadku niz smierc — maja odpowiednio zastosowanie w wyborach członków Izby Gmin z odpowiednich prowincji.

Dopóki Parlament Kanady nie postanowi inaczej, w wyborach członków Izby Gmin z okregu Algoma, poza osobami kwalifikowanymi przez prawo Prowincji Kanada, prawo głosu ma kazdy brytyjski meski poddany właściciel nieruchomosci, który ukonczył 21 lat.

42. [Uchylony ustawa rewizyjna z 1893 r.]

43. [Uchylony ustawa rewizyjna z 1893 r.]

Wybór Spikera
w Izbie Gmin

44. Izba Gmin na pierwszej sesji po wyborach powszechnych przystępuje możliwie niezwłocznie do wyboru Spikera spośród swoich członków.

Uzupełnienie
wakatu

45. W przypadku wakatu na stanowisku Spikera w wyniku rezygnacji, smierci lub innej przyczyny, Izba

<p>Gmin przystępuje możliwie niezwłocznie do wyboru innego Spikera spośród swoich członków.</p>	<p>Spikera w Izbie Gmin</p>
<p>46. Spiker przewodniczy wszystkim posiedzeniom Izby Gmin.</p>	<p>Przewodnictwo Spikera</p>
<p>47. Dopóki Parlament Kanady nie postanowi inaczej, w przypadku nieobecności z jakiegokolwiek powodu Spikera Izby Gmin przez 48 godzin, Izba może wybrać innego członka do wykonywania obowiązków Spikera i tak wybrany członek w trakcie jego nieobecności posiada i wykonuje władze, przywileje oraz obowiązki Spikera.</p>	<p>Postępowanie podczas nieobecności Spikera</p>
<p>48. Dla ważności posiedzenia Izby Gmin i realizowania jej władzy niezbędna jest obecność przynajmniej 20 członków Izby, przy czym Spikera wlicza się jako członka.</p>	<p>Kworum w Izbie Gmin</p>
<p>49. Sprawy podejmowane w Izbie Gmin są rozstrzygane większością głosów jej członków bez udziału Spikera, a w przypadku gdy głosy podzieli się równo, ale tylko w tym przypadku, rozstrzygający głos ma Spiker.</p>	<p>Głosowanie w Izbie Gmin</p>
<p>50. Kadencja Izby Gmin trwa 5 lat od daty zarządzenia wyborów (uwzględniając wcześniejsze rozwiązanie przez Gubernatora Generalnego) i nie dłużej.</p>	<p>Kadencja Izby Gmin</p>
<p>51. (1) Liczba członków Izby Gmin i reprezentacja prowincji w Izbie Gmin istniejące w momencie wejścia w życie niniejszego ustępu, a następnie po przeprowadzeniu co dziesięć lat spisu ludności, zostanie stosownie dopasowana przez władze oraz w sposób i czasie określonym przez Parlament Kanady zgodnie z poniższymi regulami:</p>	<p>Aktualizacja liczby reprezentantów w Izbie Gmin</p>
<p>1. Każdej prowincji przypisana jest odpowiednia liczba mandatów równa liczbie używanej przez podzielenie ogólnej liczby ludności wszystkich prowincji przez 275 i przez podzielenie liczby ludności każdej prowincji przez uzyskany w ten sposób dzielnik, z resztą przewyższająca 0,50 zaokrąglona w górę.</p> <p>2. Jeżeli łączna liczba mandatów przypisana prowincji przy zastosowaniu zasady pierwszej jest</p>	<p>Reguły</p>

mniejsza niż łączna liczba mandatów przysługująca tej prowincji w momencie wejścia w życie niniejszego ustępu, należy wówczas do liczby mandatów przypisanych dodać odpowiednią liczbę mandatów, aby prowincja zachowała liczbę mandatów przysługującą jej do tej pory.

Terytorium Yukon i Terytoria Północno-Zachodnie (2) Obszar Terytorium Yukon, opisany w załączniku do rozdziału Y-2 znowelizowanej ustawy Kanady z 1970 r., jest uprawniony do jednego mandatu, natomiast obszar Terytorium Północno-Zachodniego, opisany w artykule 2 rozdziału N-22 znowelizowanej ustawy Kanady z 1970 r., jest uprawniony do dwóch mandatów.

Izba Gmin **51A.** Niezależnie od postanowień niniejszego Aktu, prowincja zawsze ma prawo do liczby mandatów w Izbie Gmin nie mniejszej niż liczba senatorów reprezentujących tę prowincję.

Powiększenie liczby członków w Izbie Gmin **52.** Liczba członków w Izbie Gmin może zostać powiększona przez Parlament Kanady, o ile nie naruszy to proporcjonalnej reprezentacji prowincji określonej przez niniejszy Akt.

GŁOSOWANIA FINANSOWE; SANKCJA KRÓLEWSKA

Asygnowanie pieniędzy i projekty ustaw podatkowych **53.** Projekty ustaw dotyczące choć w części dochodów państwa, nakładania podatków lub innych obciążeń muszą być zainicjowane w Izbie Gmin.

Rekomendacja w głosowaniach finansowych **54.** Nie jest dopuszczalne w Izbie Gmin przeprowadzenie głosowania lub przyjęcie stanowiska, uchwały, adresu lub projektu ustawy dotyczącej choć w części dochodów państwa, podatków lub innych obciążeń, które z jakichś powodów nie zostały najpierw zarekomendowane Izbie Gmin w formie posłania Gubernatora Generalnego na posiedzeniu, na którym to stanowisko, uchwała, adres lub projekt zostały zgłoszone.

Królewska sankcja ustaw **55.** Gdy ustawa przyjęta przez Izby Parlamentu zostanie przesłana Gubernatorowi Generalnemu w celu nadania królewskiej sankcji, ma on, według własnego uznania, lecz z uwzględnieniem postanowień niniejszego

Aktu i instrukcji Jej Wysokosci, albo ja zatwierdzic w imieniu Królowej, albo odmówic królewskiej sankcji, albo tez pozostawic akceptacje ustawy uznaniu Królowej.

56. Gdy Gubernator Generalny zatwierdzi ustawę w imieniu Królowej, przy pierwszej sposobności przesyła egzemplarz oryginału ustawy do jednego z Głównych Sekretarzy Stanu Jej Wysokosci i jeśli Królowa w Radzie w ciągu dwóch lat od daty otrzymania ustawy przez Sekretarza Stanu uzna za słuszne odmówic ustawie sankcji, wówczas odmowa taka (wraz z potwierdzeniem przez Sekretarza Stanu dnia, w którym otrzymał ustawę) zostanie ogłoszona przez Gubernatora Generalnego w formie przemówienia lub posłania w każdej z Izb Parlamentu lub w formie proklamacji, co unieważnia ustawę od dnia takiego ogłoszenia.

Odmowa sankcji ustawy zatwierdzonej przez Gubernatora Generalnego

57. Ustawa, której akceptacja została pozostawiona uznaniu Królowej nie może wejść w życie, jeśli i dopóki w ciągu dwóch lat od daty przedstawienia jej Gubernatorowi Generalnemu w celu nadania królewskiej sankcji, Gubernator Generalny nie ogłosi w formie przemówienia lub posłania w każdej z Izb Parlamentu lub w formie proklamacji, iż otrzymał zgodę Królowej w Radzie.

Ustawa godna osobistej akceptacji Królowej

Wykazy wszystkich takich przemówień, posłań i proklamacji są zamieszczane w biuletynie każdej Izby, a ich kopie należycie poświadczane są dostarczane do właściwego urzędnika dla zachowania w Archiwach Kanady.

V. KONSTYTUCJE PROWINCJI

WŁADZA WYKONAWCZA

58. W każdej prowincji jest urzędnik nazywany Wicegubernatorem¹ mianowany przez Gubernatora Ge-

Mianowanie Wicegubernatora prowincji

¹ W oryginale „Lieutenant Governor”.

neralnego w Radzie, aktem opatrzonym Wielką Pieczęcią Kanady.

Urządowanie
Wice gubernatora

59. Wice gubernator zajmuje swoje stanowisko tak długo, jak uzna to za stosowne Gubernator Generalny; jednakże każdy Wice gubernator mianowany po rozpoczęciu pierwszej sesji Parlamentu Kanady nie może być usunięty przed upływem pięciu lat od mianowania, poza ustalonym przypadkiem, który musi zostać mu zakomunikowany na piśmie w ciągu jednego miesiąca od daty wydania rozporządzenia o jego usunięciu. Równocześnie w ciągu tygodnia po tym dniu musi zostać poinformowany Senat i Izba Gmin, jeśli Parlament odbywa posiedzenie, a jeśli nie ma to miejsca, to w ciągu tygodnia od dnia rozpoczęcia następnej sesji Parlamentu.

Wynagrodzenie
Wice gubernatora

60. Wynagrodzenie Wice gubernatora jest wyznaczane i gwarantowane przez Parlament Kanady.

Przysięga
Wice gubernatora

61. Każdy Wice gubernator przed objęciem funkcji musi złożyć i podpisać, przed Gubernatorem Generalnym lub osobą przez niego wyznaczoną, Przysięgę Wierności i Urzędu, podobną do tej jaką składa Gubernator Generalny.

Przeniesienie
uprawnień
Wice gubernatora

62. Postanowienia niniejszego Aktu odnoszące się do Wice gubernatora rozciągają się i mają zastosowanie do Wice gubernatora czasowo pełniącego swoją funkcję w prowincji, lub innego Najwyższego Urzędnika lub Administratora czasowo sprawującego nadzór nad rządem prowincji, bez względu na tytuł jakim jest określany.

Mianowanie
urzędników Rady
Wykonawczej
Ontario i Quebecu

63. Rada Wykonawcza Ontario i Quebecu składa się z osób, które Wice gubernator od czasu do czasu uzna za właściwe, a w pierwszym rzędzie z następujących urzędników: Prokuratora Generalnego, Sekretarza i Archiwisty Prowincji, Skarbnika Prowincji, Komisarza Posiadłości Korony, Komisarza Rolnictwa i Robót Publicznych, a w przypadku Quebecu dodatkowo Spikera Rady Ustawodawczej i Głównego Doradcy Prawnego.

Władza
wykonawcza

64. Ustrój władzy wykonawczej w prowincjach Nowa Szkocja i Nowy Brunszwik funkcjonuje w Unii na

dotychczasowych zasadach z uwzględnieniem postanowień niniejszego Aktu, dopóki na mocy niniejszego Aktu nie zostanie zmieniony.

Nowej Szkocji
i Nowego
Brunszwiku

65. Cała władza, pełnomocnictwa i funkcje, które na mocy każdego aktu Parlamentu Wielkiej Brytanii lub Parlamentu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii lub legislatury Górnej Kanady, Dolnej Kanady lub Kanady przysługiwały i wykonywane były przed powstaniem Unii przez poszczególnych Gubernatorów lub Wicegubernatorów tych prowincji za rada lub za rada i zgoda ich Rad Wykonawczych lub wspólnie z tymi radami lub ich członkami lub przez Gubernatorów lub Wicegubernatorów indywidualnie beda — o ile te same akty pozostana w mocy i beda mozliwe do stosowania po utworzeniu Unii odpowiednio przez rządy Ontario i Quebecu — przysługiwac i beda wykonywane przez Wicegubernatora Ontario i Quebecu za ich rada lub za rada i zgoda lub wspólnie z odpowiednimi Radami Wykonawczymi lub ich członkami, badz przez Wicegubernatora indywidualnie, niemniej zaleznie od okolicznosci podlegaja one (z wyjątkiem tych, które istnieja na mocy aktów Parlamentu Wielkiej Brytanii i Parlamentu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii) uchyleniu lub zmianie odpowiednio przez legislatury Ontario i Quebecu.

Władza
Wicegubernatora
Ontario
i Quebecu łączna
lub samodzielna

66. Postanowienia niniejszego Aktu odnoszace sie do Wicegubernatora w Radzie nalezy interpretowac jako odnoszace sie do Wicegubernatora prowincji działajacego za rada Rady Wykonawczej.

Zastosowanie
uprawnień
Wicegubernatora
w Radzie

67. Gubernator Generalny w Radzie ma prawo od czasu do czasu do mianowania Administratora sprawujacego funkcje i urzadz Wicegubernatora podczas jego nieobecności, choroby lub innej niezdolności.

Administracja
podczas
nieobecności
Wicegubernatora

68. Jezeli i dopóki władze wykonawcze prowincji nie postanowia inaczej, siedzibami rządów prowincji sa odpowiednio: dla Ontario — miasto Toronto, dla Quebecu — miasto Quebec, dla Nowej Szkocji — miasto Halifax, i dla Nowego Brunszwiku — miasto Fredericton.

Siedziby rządów
prowincji

WŁADZA USTAWODAWCZA

1. Ontario

- Legislatura Ontario **69.** Tworzy sie legislature dla Prowincji Ontario składająca sie z Wicegubernatora i jednej izby nazwanej Zgromadzeniem Ustawodawczym Ontario.
- Okregi wyborcze **70.** Zgromadzenie Ustawodawcze Ontario składa sie z 82 członków reprezentujących 82 okregi wyborcze określone w Załączniku nr 1 do niniejszego Aktu.

2. Quebec

- Legislatura Quebecu **71.** Tworzy sie legislature dla Prowincji Quebec składająca sie z Wicegubernatora i dwu Izb nazwanych Rada Ustawodawcza Quebecu i Zgromadzeniem Ustawodawczym Quebecu.
- Skład Rady Ustawodawczej Quebecu **72.** Rada Ustawodawcza Quebecu składa sie z 24 członków, mianowanych w imieniu Królowej przez Wicegubernatora, aktem opatrzonym Wielka Pieczęcia Quebecu, reprezentujących 24 okregi wyborcze Dolnej Kanady wskazane przez niniejszy Akt, a kazdy z nich sprawuje swój urząd dożywotnio, chyba ze na mocy niniejszego Aktu legislatura Quebecu postanowi inaczej.
- Kwalifikacje członków Rady Ustawodawczej Quebecu **73.** Kwalifikacje członków Rady Ustawodawczej Quebecu powinny byc takie same jak senatorów z Quebecu.
- Rezygnacja i ustanie kwalifikacji **74.** Stanowisko w Radzie Ustawodawczej Quebecu moze stac sie nie obsadzone w przypadkach odpowiadających przypadkom, w których również stanowisko senatora staje sie nie obsadzone.
- Wakat **75.** W przypadku wakatu w Radzie Ustawodawczej Quebecu z powodu smierci, rezygnacji lub innej przyczyny, Wicegubernator w imieniu Królowej, aktem opatrzonym Wielka Pieczęcia Quebecu, mianuje kwalifikowana osobe w celu zapełnienia wakatu.
- Kwestie dotyczace wakatu **76.** Jezeli wynikna jakiegokolwiek watpliwosci odnosnie do kwalifikacji członków Rady Ustawodawczej Que-

becu lub wakatu w Radzie Ustawodawczej Quebecu, są one ustalane i rozstrzygane przez Radę Ustawodawczą.

77. Wicegubernator, aktem opatrzonym Wielką Pieczęcią Quebecu, mianuje od czasu do czasu spośród członków Rady Ustawodawczej Spikera Rady, może go też odwołać i mianować na to stanowisko innego członka Rady.

Spiker Rady
Ustawodawczej

78. Dopóki legislatura Quebecu nie postanowi inaczej, dla ważności posiedzenia i realizowania władzy przez Radę Ustawodawczą niezbędna jest obecność przynajmniej 10 członków Rady wraz ze Spikerem.

Kworum
w Radzie
Ustawodawczej

79. Sprawy podejmowane w Radzie Ustawodawczej Quebecu są rozstrzygane większością głosów, a Spiker we wszystkich przypadkach ma prawo głosu, w przypadku gdy głosy podzieli się równo, uznaje się decyzję za negatywną.

Głosowanie
w Radzie
Ustawodawczej

80. Zgromadzenie Ustawodawcze Quebecu składa się z 65 członków reprezentujących 65 okręgów wyborczych lub obwodów wyborczych Dolnej Kanady wskazanych w niniejszym Akcie z uwzględnieniem zmian dokonywanych przez legislaturę Quebecu: postanawia się, iż ustawy zmieniające limity dla każdego okręgu lub obwodu wyborczego, zamieszczonego w Załączniku nr 2 do niniejszego Aktu, nie mogą zostać przesłane do zatwierdzenia Wicegubernatorowi w Quebecu, jeżeli Zgromadzenie Ustawodawcze nie przyjmie w drugim i trzecim czytaniu takiej ustawy za zgodą większości członków reprezentujących te okręgi i obwody wyborcze; ustawie takiej nie nadaje się sankcji, dopóki Zgromadzenie Ustawodawcze nie skieruje do Wicegubernatora adresu zawierającego oświadczenie o jej przyjęciu.

Skład
Zgromadzenia
Ustawodawczego

3. Ontario i Quebec

81. [Uchylony ustawa rewizyjna z 1893 r.]

82. Wicegubernator w Ontario i w Quebecu od czasu do czasu, w imieniu Królowej, aktem opatrzonym Wielką Pieczęcią Prowincji, wzywa i zwołuje Zgromadzenia Ustawodawcze tych prowincji.

Zwołanie
Zgromadzenia
Ustawodawczego

Ograniczenie
wyborów
urzedników

83. Dopóki legislatura w Ontario i w Quebecu nie postanowi inaczej, osoba obejmująca lub sprawująca w Ontario lub Quebecu urząd, zlecenie lub zatrudniona na stałe lub czasowo z nominacji Wicegubernatora, dla której roczne wynagrodzenie, opłaty, bonifikaty, pobory i dochody różnego rodzaju i w różnej wysokości są przydzielane z prowincji, nie może być członkiem Zgromadzenia Ustawodawczego właściwej prowincji, nie może w nim zasiadać i głosować; nic w niniejszym artykule nie stanowi, iż osoba ta nie może być członkiem Rady Wykonawczej właściwej prowincji lub piastować jednego z następujących urzędów: Prokuratora Generalnego, Sekretarza i Archiwisty Prowincji, Skarbnika Prowincji, Komisarza Posiadłości Korony, Komisarza Rolnictwa i Robót Publicznych, a w przypadku Quebecu dodatkowo Głównego Doradcy Prawnego; nic też nie pozbawia takiej osoby kwalifikacji do zasiadania lub głosowania w Izbie, do której została wybrana w trakcie sprawowania tego urzędu.

Przedłużenie
obowiązywania
prawa
wyborczego

84. Dopóki legislatura w Ontario i w Quebecu nie postanowi inaczej, wszystkie prawa obowiązujące w tych prowincjach przed utworzeniem Unii odnoszące się do wymienionych kwestii lub niektórych z nich, a w szczególności — kwalifikacji i ustania kwalifikacji osób wybieranych, zasiadających i głosujących w Zgromadzeniu Kanady, kwalifikacji lub ustania kwalifikacji wyborców, przysięgi składanej wyborcom, komisarzy wyborczych w okręgach, ich praw i obowiązków, przebiegu wyborów, terminów wyborów, oprotestowania wyborów, postępowania w przypadku wakatu i wykonania nowych przepisów w odniesieniu do wakatu powstałego w innym przypadku niż śmierć — mają odpowiednio zastosowanie w wyborach członków zasiadających w Zgromadzeniu Ustawodawczym w Ontario i w Quebecu.

Postanawia się, iż dopóki legislatura Ontario nie postanowi inaczej, w wyborach członków Zgromadzenia Ustawodawczego Ontario z okręgu Algoma, poza osoba-

mi kwalifikowanymi przez prawo Prowincji Kanada, prawo głosu ma każdy brytyjski meski poddany, właściciel nieruchomości, który ukończył 21 lat.

85. Kadencja Zgromadzenia Ustawodawczego Ontario i Zgromadzenia Ustawodawczego Quebecu trwa 4 lata od daty zarządzenia wyborów (chyba że dojdzie do wcześniejszego rozwiązania Zgromadzenia Ustawodawczego Ontario, bądź Zgromadzenia Ustawodawczego Quebecu przez Wicegubernatora prowincji) i nie dłużej.

Kadencja
Zgromadzenia
Ustawodawczego

86. Przynajmniej raz w ciągu roku odbywa się sesja legislatury w Ontario i w Quebecu tak, aby między ostatnim posiedzeniem danej sesji a pierwszym posiedzeniem następnej sesji nie upłynęło dwanaście miesięcy.

Coroczne sesje
legislatury

87. Postanowienia niniejszego Aktu dotyczące wyboru pierwszego Spikera, wyboru Spikera po zaistnieniu wakatów, obowiązków Spikera, nieobecności Spikera, kworum, trybu głosowania odnoszące się do Izby Gmin Kanady rozciągają się i mają zastosowanie do Zgromadzeń Ustawodawczych Ontario i Quebecu, jeśli zostały tutaj wskazane i dają się zastosować w odniesieniu do tych Zgromadzeń Ustawodawczych.

Spiker, kworum

4. Nowa Szkocja i Nowy Brunzwik

88. Ustrój legislatury w prowincjach Nowa Szkocja i Nowy Brunzwik funkcjonuje w Unii na dotychczasowych zasadach, z uwzględnieniem postanowień niniejszego Aktu, dopóki na mocy niniejszego Aktu nie zostanie zmieniony.

Legislatura
Nowej Szkocji
i Nowego
Brunzwiku

5. Ontario, Quebec i Nowa Szkocja

89. [Uchylony ustawa rewizyjna z 1893 r.]

6. Cztery prowincje

90. Postanowienia niniejszego Aktu odnoszące się do Parlamentu Kanady, a mianowicie postanowienia — do-

Przyjęcie przez
legislatury

provincji
przepisów
odnosnie
głosowan
finansowych

tyczące projektów ustaw budżetowych i podatkowych, rekomendacji do głosowań finansowych, sankcjonowania ustaw, odmowy sankcjonowania ustawy, uznania ustawy pozostawiona osobistej akceptacji przez Królowa — rozciągają się i mają zastosowanie do legislatur czterech prowincji, jeśli zostały ponownie wskazane i w odniesieniu do tych legislatur dają się zastosować przy zastąpieniu określen: Gubernator Generalny — Wicegubernator Prowincji, Królowa i Sekretarz Stanu — Generalny Gubernator, okres dwóch lat — okres jednego roku i Kanada — prowincja.

VI. PODZIAŁ WŁADZY USTAWODAWCZEJ

WŁADZA PARLAMENTU

Władza
ustawodawcza
Parlamentu
Kanady

91. Słusznym prawem Królowej za rada i zgoda Senatu i Izby Gmin jest stanowienie prawa dla pokoju, porządku i dobrego rządu Kanady, w odniesieniu do wszystkich spraw nie zamieszczonych w uprawnieniach przedmiotowych, przekazanych przez niniejszy Akt wyłącznie do regulacji legislaturom prowincji i dla większej pewności, a nie dla ograniczenia uniwersalności powyższych słów, deklaruje się niniejszym (niezależnie od innych ustalen tego Aktu) rozszerzenie wyłączności władzy ustawodawczej Parlamentu Kanady na wszystkie sprawy zawarte w uprawnieniach przedmiotowych wymienionych poniżej:

1. [Uchylony przez Akt Konstytucyjny 1982 r.]
- 1A. Własność państwowa i dług publiczny.
2. Regulacje z zakresu handlu i wymiany.
3. Zbieranie dochodów pieniężnych poprzez każdy sposób lub system podatkowy.
4. Asygnowanie pieniędzy na kredyt publiczny.
5. Usługi pocztowe.
6. Statystyka i spisy ludności.
7. Policja, wojsko, marynarka i obrona.

8. Ustalanie i zaspokajanie wynagrodzen i zasiłków osób cywilnych i urzedników rządu Kanady.
9. Boje, boje swietlne, latarnie morskie i Szablowa Wyspa.
10. Nawigacja i zegluga.
11. Kwarantanna, tworzenie i utrzymywanie szpitali morskich.
12. Rybołówstwo przybrzezne i sródladowe.
13. Promy miedzy prowincja i dowolnym krajem brytyjskim lub trzecim, lub miedzy dwiema prowincjami.
14. Pieniadz obiegowy i system pieniezny.
15. Banki, rejestracja banków i emisja banknotów.
16. Kasy oszczednosci.
17. Jednostki miar i wag.
18. Weksle i skrypty dluzne.
19. Udziały.
20. Srodki płatnicze.
21. Bankructwa i niewypłacalnosci.
22. Opatentowywanie wynalazków i odkryc.
23. Prawa autorskie.
24. Ludnosc indianska i rezerwaty indianskie.
25. Naturalizowanie i cudzoziemcy.
26. Sluby i rozwody.
27. Prawo karne z wyjatkiem tworzenia sadów o jurysdykcji karnej, ale z uwzględnieniem procedury w sprawach karnych.
28. Tworzenie, utrzymanie i zarzadzanie zakładami karnymi.
29. Kategorie przedmiotów wyraznie wyłączone z kategorii przedmiotów przekazanych w niniejszym Akcie do wyłącznosci legislatur prowincji.

Wszystkie sprawy wchodzace w zakres uprawnień przedmiotowych wymienionych w niniejszym artykule nie moga, jako kwestie o lokalnej lub prywatnej naturze,

byc zaliczone do uprawnień przedmiotowych przekazanych przez niniejszy Akt wyłącznie legislaturom prowincji.

WYŁACZNOŚĆ WŁADZY LEGISLATUR PROWINCJI

Przedmiot
wyłączności
legislatur
prowincji

92. Legislatura w każdej prowincji może stanowić prawo wyłącznie w odniesieniu do spraw zawartych w uprawnieniach przedmiotowych wymienionych poniżej:

1. [Uchylony przez Akt Konstytucyjny z 1982 r.]
2. Podatki bezpośrednie prowincji w celach powiększenia dochodów własnych.
3. Asygnowanie pieniędzy na wyłączny kredyt prowincji.
4. Tworzenie urzędów prowincji, kadencja, mianowanie i wynagradzanie urzędników prowincji.
5. Zarządzanie i sprzedaż ziemi publicznej należącej do prowincji, a także drewna i drzew na niej się znajdujących.
6. Tworzenie, utrzymywanie i zarządzanie państwowymi więzieniami i zakładami poprawczymi w prowincji.
7. Tworzenie, utrzymanie i zarządzanie szpitalami, schroniskami, przytułkami i instytucjami dobroczynnymi w prowincji innymi niż szpitale morskie.
8. Instytucje municypalne w prowincji.
9. Licencje na sklepy, saloony, tawerny, aukcje i inne dla podwyższenia dochodów prowincji na cele lokalne i municypalne.
10. Prace i przedsięwzięcia lokalne inne niż zaliczone do poniższych klas:
  - (a) linie parowców i innych statków, koleje, kanały, telegrafy i inne prace i przedsięwzięcia łączące prowincja z inna lub innymi prowincjami, lub wychodzące poza granice prowincji,

- (b) linie parowców między prowincją a Wielką Brytanią lub państwem obcym,
- (c) prace, które, choć w całości są usytuowane wewnątrz jednej prowincji, zostały zadeklarowane przez Parlament Kanady przed lub po ich wykonaniu jako służące dobru ogólnemu Kanady lub jej kilku prowincji.
11. Rejestracja spółek jako podmiotów prowincji.
  12. Uroczyste obchody ślubów w prowincji.
  13. Własność i prawa obywateli w prowincji.
  14. Wymiar sprawiedliwości w prowincji, włączając w to powoływanie, utrzymanie i organizacje sądów prowincji o jurysdykcji cywilnej i karnej, a także procedury spraw cywilnych w tych sądach.
  15. Nakładanie kar pieniężnych, sankcji karnych lub pozbawienia wolności w celu przestrzegania i poszanowania prawa prowincji, podjęte w sprawach wchodzących w zakres kategorii przedmiotowych wymienionych w tym artykule.
  16. Ogólnie wszystkie sprawy o lokalnej lub prywatnej naturze w prowincji.

**NIEODNAWIALNE SUROWCE NATURALNE,
PRODUKTY LESNE I ENERGIA ELEKTRYCZNA**

92A. (1) Legislatura w każdej prowincji ma wyłączność na stanowienie prawa w odniesieniu do:

- (a) eksploracji nieodnawialnych surowców naturalnych w prowincji;
- (b) rozwoju, ochrony i zarządzania nieodnawialnymi surowcami naturalnymi i produktami leśnymi w prowincji, łącznie z prawami dotyczącymi udziału w podstawowej produkcji z nich;

Prawa z zakresu nieodnawialnych surowców naturalnych, produktów leśnych i energii elektrycznej

(c) rozwoju, konserwacji i zarządzania terenami i urządzeniami w prowincji do generowania i produkcji energii elektrycznej.

Eksport
surowców
z prowincji

(2) Legislatura w każdej prowincji stanowi prawo w odniesieniu do eksportu z prowincji do innej części Kanady podstawowej produkcji z nieodnawialnych surowców naturalnych i produktów lesnych z niej pochodzących oraz energii elektrycznej wytworzonej z urządzeń znajdujących się w prowincji, lecz prawo takie nie może upoważniać lub przewidywać cenowej dyskryminacji pozostałych dostawców eksportujących do innych części Kanady.

Władza
Parlamentu

(3) Nic w ustępie (2) nie ogranicza władzy Parlamentu do stanowienia prawa w odniesieniu do spraw zawartych w tym ustępie i gdy prawo wydane przez Parlament będzie w konflikcie z prawem prowincji, wówczas prawo Parlamentu przeważa w obszarze konfliktu.

(4) Legislatura w każdej prowincji może stanowić prawo dotyczące gromadzenia dochodów pieniężnych w każdy sposób lub przez system podatkowy w odniesieniu do

Opodatkowanie
surowców

(a) nieodnawialnych surowców naturalnych i produktów lesnych w prowincji i podstawowej produkcji z nich,

(b) terenów i urządzeń w prowincji do generowania i produkcji energii elektrycznej, bez względu na to, czy produkcja ta jest eksportowana w całości lub części z prowincji, lecz prawo takie nie może upoważniać lub przewidywać zróżnicowania podatkowego pomiędzy produkcją eksportowaną do innych części Kanady, a pozostającą w prowincji.

„Produkcja
podstawowa”

(5) Zwrot „produkcja podstawowa” ma znaczenie określone w Załączniku nr 6.

Istniejąca władza
i prawa

(6) Nic w ustępach od (1) do (5) nie ogranicza władzy i uprawnień legislatur i rządów prowincji, jakie posiadały przed wejściem w życie tego artykułu.

EDUKACJA

93. Legislatura każdej prowincji ma wyłączność stanowienia prawa w odniesieniu do edukacji zgodnie z poniższymi postanowieniami: Ustawodawstwo dotyczące edukacji

(1) Nic w prawie nie może ograniczać praw i przywilejów, jakie przed utworzeniem Unii przysługiwały, na mocy prawa w prowincji, szkołom wyznaniowym różnych grup społecznych;

(2) Wszelka władza, przywileje i obowiązki nadane i nałożone przed utworzeniem Unii na mocy prawa w Górnej Kanadzie na szkoły panującego wyznania i rzymskokatolickie szkoły poddanych Jej Wysokosci pozostają w mocy i zostają rozszerzone na odrebne szkoły mniejszości protestanckiej i rzymskokatolickie szkoły poddanych Jej Wysokosci w Quebecu;

(3) W prowincjach, w których na mocy prawa przed utworzeniem Unii funkcjonował system szkół panującego wyznania lub oddzielnych szkół wyznaniowych lub został on przez legislaturę prowincji wprowadzony po utworzeniu Unii, odwołania od aktu lub decyzji dowolnej władzy prowincji ograniczającej prawa i przywileje protestanckiej lub rzymskokatolickiej mniejszości poddanych Jej Wysokosci z zakresu edukacji należy składać Gubernatorowi Generalnemu w Radzie;

(4) W sytuacjach, gdy prawo niezbędne do właściwej egzekucji postanowień tego artykułu zdaniem Gubernatora Generalnego w Radzie nie zostało ustanowione lub w przypadku, gdy decyzja Gubernatora Generalnego w Radzie lub odwołanie na mocy tego artykułu nie jest w całości wykonywane przez właściwe władze prowincji, Parlament Kanady — w każdym z tych przypadków i w czasie, jaki wymagają tego okoliczności — może ustanowić środki zaradcze dla właściwej egzekucji postanowień tego artykułu i decyzji Gubernatora Generalnego w Radzie na podstawie tego artykułu.

UJEDNOLICANIE PRAWA W ONTARIO, NOWEJ SZKOCJI I NOWYM BRUNSZWIKU

Ustawodawstwo
o ujednoczeniu
prawa w trzech
provincjach

94. Niezależnie od postanowień zawartych w niniejszym Akcie, Parlament Kanady może uchwalić przepisy w celu ujednoczenia całości lub części prawa z zakresu własności i praw cywilnych w Ontario, Nowej Szkocji i Nowym Brunszwiku, procedury sądowej we wszystkich lub niektórych sądach w tych trzech prowincjach i od momentu wejścia w życie każdego aktu w tej materii uprawnienia Parlamentu Kanady do tworzenia prawa w sprawach zawartych w każdym takim akcie, niezależnie od postanowień niniejszego Aktu, są nieograniczone; lecz żaden akt Parlamentu Kanady z zakresu ujednoczenia prawa nie może mieć mocy obowiązującej w prowincji, dopóki nie zostanie przyjęty i wydany jako prawo przez legislaturę prowincji.

EMERYTURY

Ustawodawstwo
dotyczące
emerytur
i dodatkowych
zasiłków

94A. Parlament Kanady może stanowić prawo w zakresie emerytur i dodatkowych zasiłków, włączając w to zasiłki dla osób pozostających po zmarłych oraz zasiłki inwalidzkie uniezależnione od wieku, lecz prawo to nie może wpływać na działanie obecnego lub przyszłego prawa wydanego przez legislaturę prowincji w odniesieniu do tych kwestii.

ROLNICTWO I IMIGRACJA

Równoległe
uprawnienia
ustawodawcze
dotyczące
rolnictwa

95. Legislatura w każdej prowincji może stanowić prawo w odniesieniu do rolnictwa w prowincji i imigracji do prowincji oraz deklaruje się niniejszym, iż Parlament Kanady może — od czasu do czasu w pewnych przypadkach — stanowić prawa w odniesieniu do rolnictwa wszystkich lub niektórych prowincji i odnośnie imigracji do wszystkich lub niektórych prowincji; każde

prawo legislatury prowincji w odniesieniu do rolnictwa lub imigracji ma zastosowanie w prowincji, dopóki nie jest ono niezgodne z jakąkolwiek ustawą Parlamentu Kanady.

VII. SADOWNICTWO

- 96.** Gubernator Generalny mianuje sędziów sądów wyższych, okręgowych i regionalnych w każdej prowincji z wyjątkiem Sądów ds. Spadkowych w Nowej Szkocji i Nowym Brunzwicku. Mianowanie sędziów
- 97.** Dopóki prawo dotyczące własności i praw cywilnych w Ontario, Nowej Szkocji i Nowym Brunzwicku i procedury sądowej w tych prowincjach nie zostanie ujednolicone, sędziowie sądów tych prowincji mianowani przez Gubernatora Generalnego są wybierani z grona prawników zarejestrowanych w tych prowincjach. Wybór sędziów w Ontario
- 98.** Sędziowie sądów w Quebecu są wybierani z grona prawników zarejestrowanych w tej prowincji. Wybór sędziów w Quebecu
- 99.** (1) Z uwzględnieniem ustępu (2) tego artykułu, sędziowie sądów wyższych piastują urząd, o ile spełniają przesłankę godnego zachowania, ale mogą zostać odwołani przez Gubernatora Generalnego na podstawie adresu Senatu i Izby Gmin. Piastowanie urzędu sędziego
- (2) Sędziowie Sadu Najwyższego, mianowani przed, jak i po wejściu w życie tego artykułu, kończą sprawowanie urzędu po osiągnięciu 75 lat lub w momencie wejścia w życie tego artykułu, jeżeli w tym czasie osiągnęli już wspomniany wiek. Zakonczenie sprawowania urzędu sędziego po osiągnięciu 75 lat
- 100.** Wynagrodzenia, dodatki i emerytury sędziów sądów wyższych, okręgowych i regionalnych (z wyjątkiem Sądów ds. Spadkowych w Nowej Szkocji i Nowym Brunzwicku) i sądów morskich w przypadkach gdy ich sędziowie otrzymują stałą pensję, są ustalane i gwarantowane przez Parlament Kanady. Wynagrodzenie sędziów
- 101.** Parlament Kanady może, niezależnie od postanowień zawartych w niniejszym Akcie, od czasu do Naczelny Sad Apelacyjny

czasu decydować o powołaniu, utrzymaniu i organizacji Naczelnego Sadu Apelacyjnego Kanady i o tworzeniu innych sądów dla lepszego przestrzegania prawa Kanady.

VIII. DOCHODY, DŁUGI, AKTYWA, PODATKI

- Utworzenie Jednolitego Funduszu Dochodów   **102.** Wszystkie podatki i dochody, nad którymi poszczególne legislatury Kanady, Nowej Szkocji i Nowego Brunszwiku sprawowały przed utworzeniem Unii i sprawują kontrole z wyjątkiem tej ich części, która na mocy niniejszego Aktu została zarezerwowana dla odpowiednich legislatur prowincji lub jest przez nie przekazywana zgodnie ze specjalnymi uprawnieniami nadanymi im przez niniejszy Akt, tworzą Wspólny Jednolity Fundusz Dochodów przeznaczony na usługi publiczne w Kanadzie w sposób i z uwzględnieniem opłat przewidzianych przez niniejszy Akt.
- Koszty gromadzenia   **103.** Jednolity Fundusz Dochodów Kanady będzie stale obciążany wydatkami, opłatami i kosztami związanymi z jego gromadzeniem, zarządzaniem i ewidencjonowaniem, które stworzą tym samym *pierwsza pula obciążeń* z uwzględnieniem rewizji i kontroli w sposób określony przez Gubernatora Generalnego, dopóki Parlament Kanady nie postanowi inaczej.
- Poziom dług publiczny prowincji   **104.** Roczny poziom długu publicznego kilku prowincji Kanady, Nowej Szkocji, Nowego Brunszwiku w Unii utworzy *druga pula obciążeń* Jednolitego Funduszu Dochodów Kanady.
- Wynagrodzenie Gubernatora Generalnego   **105.** Jeżeli Parlament Kanady nie postanowi inaczej, wynagrodzenie Gubernatora Generalnego wynosi dziesięć tysięcy funtów szterlingów Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii i jest wypłacane z Jednolitego Funduszu Dochodów Kanady tworząc jednocześnie *trzecia pula obciążeń*.

- 106.** Z uwzględnieniem płatności pokrywanych z Jednolitego Funduszu Dochodów Kanady na mocy niniejszego Aktu, środki z Funduszu będą przeznaczone przez Parlament Kanady na usługi publiczne. Periodyczne asygnowanie
- 107.** Wszystkie papiery wartościowe, gotówka, salda bankowe i zabezpieczenia pieniężne należące do prowincji w okresie Unii, z wyjątkami wymienionymi przez niniejszy Akt, stanowią własność Kanady i muszą być uwzględnione przy redukcji kwoty długu odpowiednich prowincji w Unii. Transfer papierów wartościowych
- 108.** Prace publiczne i własność każdej prowincji wymieniona w Załączniku nr 3 do niniejszego Aktu stanowią własność Kanady. Transfer własności
- 109.** Cała ziemia, kopalnie, minerały i opłaty licencyjne należące do kilku prowincji Kanady, Nowej Szkocji i Nowego Brunszwiku oraz wszystkie kwoty należne i wypłacone tym ziemiom, kopalniom, minerałom i licencjom należą do prowincji Ontario, Quebecu, Nowej Szkocji i Nowego Brunszwiku, w których są usytuowane lub w których powstały, z uwzględnieniem kredytów udzielonych na ich podstawie i udziałów innych niż udziały prowincji. Własność ziemi i minerałów
- 110.** Wszystkie aktywa związane z częścią długu publicznego każdej prowincji objętego przez prowincję należą do prowincji. Aktywa związane z długiem prowincji
- 111.** Kanada jest odpowiedzialna za długi i obciążenia wszystkich prowincji istniejących w Unii. Odpowiedzialność Kanady za długi prowincji
- 112.** Ontario i Quebec wspólnie są odpowiedzialne wobec Kanady za kwotę (jeśli taka istnieje) na jaką dług prowincji Kanady przekracza w Unii sumę 62,5 mln. dolarów i która jest obciążana 5% oprocentowaniem w skali roku. Dług Ontario i Quebecu
- 113.** Aktywa wymienione w Załączniku nr 4 do niniejszego Aktu należące do Prowincji Kanada w okresie Unii są wspólną własnością Ontario i Quebecu. Aktywa Ontario i Quebecu
- 114.** Nowa Szkocja jest odpowiedzialna wobec Kanady za kwotę (jeśli taka istnieje) na jaką jej dług publi- Dług Nowej Szkocji

- czny przekracza w Unii 8 mln. dolarów i która jest obciążana 5% oprocentowaniem w skali roku.
- 115.** Nowy Brunzswik jest odpowiedzialny wobec Kanady za kwote (jesli taka istnieje) na jaka jego dług publiczny przekracza w Unii 7 mln. dolarów i która jest obciążana 5% oprocentowaniem w skali roku:
- Dług Nowego Brunzswiku
- 116.** W przypadku gdy dług publiczny Nowej Szkocji i Nowego Brunzswiku nie osiągnął w Unii kwoty odpowiednio 8 mln. i 7 mln. dolarów, wówczas powinny one otrzymać z góry od rządu Kanady półroczne płatności z 5% oprocentowaniem w skali roku od różnicy między aktualną kwotą ich zadłużenia, a kwota tu określona.
- Wypłata udziałów Nowej Szkocji i Nowemu Brunzswikowi
- 117.** Jeżeli niniejszy Akt nie stanowi inaczej, poszczególne prowincje zachowują odpowiednio całą swoją własność publiczną z zastrzeżeniem prawa Kanady do przejęcia ziemi lub własności publicznej niezbędnej do budowy fortyfikacji lub do obrony kraju.
- Własność publiczna prowincji
- 118.** [Uchylony ustawa rewizyjna z 1950 r.]
- 119.** Nowy Brunzswik otrzyma z góry półroczne płatności od Kanady przez okres dziesięciu lat od utworzenia Unii w postaci dodatku w wysokości 63 tys. dolarów rocznie; lecz tak długo jak dług publiczny utrzymuje się poniżej 7 mln. dolarów, potrącenie równe 5% w skali roku od tego niedoboru ma być dokonywane z dodatku w wysokości 63 tys. dolarów.
- Dodatkowa dotacja dla Nowego Brunzswiku
- 120.** Wszystkie płatności dokonywane na podstawie niniejszego Aktu lub uiszczanie obciążeń powstałych odpowiednio na mocy dowolnych aktów prowincji Kanady, Nowej Szkocji i Nowego Brunzswiku i przejęte przez Kanadę, należy dokonywać w sposób i w formie określonej przez Gubernatora Generalnego w Radzie, dopóki Parlament Kanady nie postanowi inaczej.
- Forma płatności
- 121.** Wszystkie produkty, które urosły, zostały wyprodukowane lub przetworzone w dowolnej prowincji mają w Unii swobodny dostęp do każdej prowincji.
- Kanadyjska produkcja
- 122.** Prawo celne i prawa akcyzy każdej prowincji, z uwzględnieniem postanowień niniejszego Aktu, mają
- Utrzymanie prawa celnego i akcyzowego

moc obowiązująca dopóki nie zostanie zmieniona przez ustawę Parlamentu Kanady.

123. Tam, gdzie w dowolnych dwóch prowincjach w Unii występują opłaty celne nałożone na jakieś dobra, wyroby lub towary, to te dobra, wyroby i towary będą importowane z jednej z prowincji Unii do innych, na podstawie dowodu opłaty należności celnych nałożonych na nie w prowincji eksportującej i na podstawie dowodu płatności dodatkowej kwoty (jeśli taka istnieje) należności celnych nałożonych na nie w prowincji importującej.

Eksport i import
między
prowincjami

124. Nic w niniejszym Akcie nie może ograniczać praw Nowego Brunszwiku do nakładania opłat za wyrab lasów przewidzianych w rozdziale 15 części 3 Ustaw Rewizyjnych Nowego Brunszwiku lub każdej poprawce do tego aktu przed i po utworzeniu Unii i nie podwyższających kwoty tych opłat; lecz wyrab lasu w każdej innej prowincji poza Nowym Brunszwikiem nie może podlegać opłatom.

Opłaty za wyrab
lasu w Nowym
Brunszwiku

125. Ziemia lub własność należąca do Kanady lub dowolnej prowincji nie podlega opodatkowaniu.

Zwolnienie gruntów
publicznych
od podatku

126. Ta część opłat i dochodów, nad którą legislatura Kanady, Nowej Szkocji i Nowego Brunszwiku sprawowała kontrole przed utworzeniem Unii, a które na mocy niniejszego Aktu zostały zarezerwowane dla poszczególnych rządów lub legislatur prowincji oraz wszystkie opłaty i dochody pobierane przez nie, zgodnie ze specjalnymi uprawnieniami nadanymi im przez niniejszy Akt, tworzą w każdej prowincji Jednolity Fundusz Dochodów przeznaczony na usługi publiczne w prowincji.

Jednolity
Fundusz
Dochodów
prowincji

IX. POSTANOWIENIA RÓŻNE

127. [Uchylony ustawa rewizyjna z 1893 r.]

128. Każdy członek Senatu i Izby Gmin Kanady przed objęciem funkcji składa i podpisuje, przed Gubernatorem

Przysięga
wierności

Generalnym lub osoba przez niego wyznaczona, zaś każdy członek Rady Ustawodawczej lub Zgromadzenia Ustawodawczego przed objęciem funkcji składa i podpisuje, przed Wicegubernatorem prowincji lub osoba przez niego wyznaczona, przysięga wierności zamieszczona w Załączniku nr 4 do niniejszego Aktu; dodatkowo każdy członek Senatu Kanady i każdy członek Rady Ustawodawczej Quebecu przed objęciem funkcji składa i podpisuje przed Gubernatorem Generalnym lub osoba przez niego wyznaczona Deklarację Kwalifikacji zawarta w tymże Załączniku.

Utrzymanie
obowiązującego
prawa, sądów
i urzędników

129. Poza wyjątkami przewidzianymi w niniejszym Akcie, wszystkie prawa obowiązujące przed utworzeniem Unii w Kanadzie, Nowej Szkocji i Nowym Brunswiku, wszystkie sady o jurysdykcji cywilnej lub karnej, wszystkie komisje, władze i instytucje władzy oraz wszyscy urzędnicy sądowi, administracyjni i ministerialni działający do utworzenia Unii, nadal funkcjonują w Ontario, Quebecu, Nowej Szkocji i Nowym Brunswiku, tym niemniej podmioty te podlegają na mocy niniejszego Aktu (z wyjątkiem tych, które istnieją na mocy aktów Parlamentu Wielkiej Brytanii lub Parlamentu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii) zastąpieniu, zniesieniu lub zmianie przez Parlament Kanady lub odpowiednią legislaturę prowincji.

Przekazanie
urzędników dla
Kanady

130. Dopóki Parlament Kanady nie postanowi inaczej, wszyscy urzędnicy poszczególnych prowincji pełniący obowiązki w związku ze sprawami innymi niż zawarte w kategoriach przypisanych w niniejszym Akcie do wyłączności legislatur prowincji, są urzędnikami Kanady i nadal pełnią funkcje odpowiednich urzędników w ramach tych samych obciążeń, odpowiedzialności i sankcji tak, jakby Unia nie została utworzona.

Mianowanie
nowych
urzędników

131. Dopóki Parlament Kanady nie postanowi inaczej, Gubernator Generalny w Radzie może od czasu do czasu, jeśli uzna to za konieczne lub właściwe, mianować urzędników niezbędnych do skutecznego wykonywania postanowień niniejszego Aktu.

132. Parlamentowi Kanady i rządowi Kanady przysługuje cała władza niezbędna i właściwa dla realizacji zobowiązań Kanady lub dowolnej prowincji, jako części Imperium Brytyjskiego w odniesieniu do państw obcych, wynikających z traktatów między Imperium a państwami obcymi.

Zobowiązania
traktatowe

133. Podczas posiedzeń obu Izb Parlamentu Kanady i Izb Ustawodawczych Quebecu każdy ma prawo do posługiwania się językami angielskim i francuskim i oba te języki będą używane w odpowiednich dokumentach i biuletynach tych Izb; oba języki mogą być używane przez każdego lub w dowolnych orzeczeniach i procesach sądowych wydawanych lub przeprowadzanych w sądach Kanady ustanowionych przez niniejszy Akt oraz we wszystkich i w każdym sądzie w Quebecu.

Używanie
języków
angielskiego
i francuskiego

Ustawy Parlamentu Kanady i legislatury Quebecu są sporządzane i publikowane w obu tych językach.

ONTARIO I QUEBEC

134. Dopóki legislatury Ontario i Quebecu nie postanowią inaczej, Wicegubernatorzy w Ontario i w Quebecu, aktami opatrzonymi Wielką Pieczęcią odpowiedniej prowincji, powołują urzędników do sprawowania poniższych urzędów: Prokuratora Generalnego, Sekretarza i Archiwisty Prowincji, Skarbnika Prowincji, Komisarza Posiadłości Korony, Komisarza Rolnictwa i Robót Publicznych, a w przypadku Quebecu dodatkowo Głównego Doradcy Prawnego i mogą poprzez zarządzenia Wicegubernatora w Radzie od czasu do czasu określać ich obowiązki, a także funkcje ministerstw, którym przewodniczą lub którym podlegają oraz ich urzędników i sekretarzy, mogą również powoływać innych i dodatkowych urzędników do sprawowania urzędu i od czasu do czasu określać ich obowiązki, a także funkcje ministerstw, którym przewodniczą lub którym podlegają oraz ich urzędników i sekretarzy.

Mianowanie
wyższych
urzędników
w Ontario
i Quebecu

Władza
i obowiązki
wyszszych
urzedników

135. Dopóki legislatury Ontario lub Quebecu nie postanowia inaczej, wszystkie uprawnienia, władza, obowiązki, funkcje, odpowiedzialność lub kompetencje, które przed wejściem niniejszego Aktu w życie przysługiwały lub nałożone były na mocy ustawy, statutu lub rozporządzenia Górnej Kanady, Dolnej Kanady i Kanady na Prokuratora Generalnego, Generalnego Doradce Prawnego, Sekretarza i Archiwiste Prowincji Kanady, Ministra Finansów, Komisarza Posiadłości Korony, Komisarza Robót Publicznych, Ministra Rolnictwa i Głównego Zarządcy, i nie są niezgodne z niniejszym Aktem, przysługują lub zostają nałożone na każdego urzędnika powołanego przez Wicegubernatora na zwolnione stanowisko; Komisarz Rolnictwa i Robót Publicznych ma sprawować obowiązki i funkcje przypisane przed wejściem niniejszego Aktu w życie na mocy prawa Prowincji Kanada — urzędowi Ministra Rolnictwa i Komisarza Robót Publicznych.

Wielka Pieczęć

136. Do czasu wprowadzenia zmiany przez Wicegubernatora w Radzie, Wielkiej Pieczęci Ontario i Quebecu pozostają takie same lub tego samego wzoru, jak odpowiednio używane przez prowincje Dolnej Kanady i Górnej Kanady przed zjednoczeniem w Prowincji Kanada.

Układ ustaw
tymczasowych

137. Słowa „i od tej chwili aż do końca dziesięciu następnych sesji Parlamentu” lub słowa o podobnym znaczeniu użyte w tymczasowych ustawach Prowincji Kanada, które nie utraciły znaczenia prawnego przed utworzeniem Unii, należy interpretować w sposób obejmujący i odnoszący się do następnej sesji Parlamentu Kanady, jeśli przedmiot sprawy wchodzi w zakres jego kompetencji określonej w niniejszym Akcie lub do następnej sesji odpowiednio legislatury Ontario lub Quebecu, jeśli przedmiot sprawy na mocy niniejszego Aktu wchodzi w zakres ich kompetencji.

Błędy
w nazewnictwie

138. Użycie słów „Górna Kanada” w miejsce „Ontario” lub „Dolna Kanada” w miejsce „Quebec” w aktach

prawnych, rozporządzeniach, procesach, orzeczeniach, dokumentach, sprawach lub rzeczach po utworzeniu Unii nie skutkuje unieważnieniem.

139. Każda proklamacja opatrzona Wielką Pieczęcią Prowincji Kanada wydana przed utworzeniem Unii, która wejdzie w życie w czasie późniejszym, a odnosi się do Prowincji Kanada, Dolnej Kanady lub Górnej Kanady oraz sprawy i kwestie w niej proklamowane będą wcielane w życie i realizowane tak, jakby Unia nie została utworzona.

Wydanie proklamacji przed powołaniem Unii ze skutkiem prawnym po jej utworzeniu

140. Każda proklamacja, opatrzona Wielką Pieczęcią Prowincji Kanada na podstawie dowolnej ustawy legislatury tej prowincji, a odnosząca się do Prowincji Kanada, Dolnej Kanady lub Górnej Kanady, nie wydana przed utworzeniem Unii, może zostać wydana przez Wicegubernatora Ontario lub Quebecu i opatrzona Wielką Pieczęcią odpowiedniej prowincji, jeśli jej materia tego wymaga; po wydaniu takiej proklamacji kwestie i sprawy w niej ogłoszone będą wcielane w życie i realizowane w Ontario i Quebecu tak, jakby Unia nie została utworzona.

Proklamacje po utworzeniu Unii

141. Dopóki Parlament Kanady nie postanowi inaczej, zakłady karne Prowincji Kanada pozostają zakładami karnymi Ontario i Quebecu.

Zakłady karne

142. Podział i uregulowanie długów, kredytów, obciążeń, własności i udziałów Górnej Kanady i Dolnej Kanady zostanie rozstrzygnięte w drodze arbitrażu przez trzech arbitrów, z których jednego wybiera Rząd Ontario, drugiego Rząd Quebecu, a trzeciego Rząd Kanady; wyboru arbitrów nie można dokonać, zanim nie zbierze się Parlament Kanady i legislatury Ontario i Quebecu, a arbiter wybrany przez Rząd Kanady nie może zamieszkiwać ani w Ontario, ani w Quebecu.

Arbitraż w sprawie długów

143. Gubernator Generalny w Radzie może od czasu do czasu decydować, według uznania, o przeznaczeniu i przekazaniu odpowiednich stenogramów, ksiątek i dokumentów należących do Prowincji Kanada, albo do On-

Podział stenogramów

tario, albo do Quebecu i od tego momentu stanowią one własność danej prowincji, a każda ich kopia czy wyciąg, należycie potwierdzone przez urzędnika, któremu powierzono oryginały, są honorowane jako dowody.

Powołanie
okręgów
w Quebecu

144. Wicegubernator Quebecu może od czasu do czasu, przez proklamację opatrzoną Wielką Pieczęcią Prowincji, wchodzić w życie w dniu przez nią określonym, ustanawiać okręgi w tych częściach prowincji Quebec, w których nie były one ustanowione oraz wyznaczać ich granice i obszar.

X. KOLEJ MIĘDZYKOLONIALNA

145. [Uchylony ustawa rewizyjna z 1893 r.]

XI. PRZYJĘCIE INNYCH KOLONII

Uprawienia
dotyczące
przyłączenia
Nowej
Fundlandii do
Unii

146. Słusznym prawem Królowej jest, zgodnie z radą Wielce Szanownej Tajnej Rady Jej Wysokości i na podstawie adresu obu Izb Parlamentu Kanady i izb odpowiednich legislatur kolonii lub prowincji Nowa Fundlandia, Wyspy Księcia Edwarda i Kolumbia Brytyjska, przyjęcie tych kolonii lub prowincji lub którejs z nich do Unii oraz, na podstawie adresu obu Izb Parlamentu Kanady, przyjęcie do Unii Ziemi Ruperta i Terytoriów Północno-Zachodnich lub któregoś z nich, na warunkach i zasadach określonych każdorazowo w adresie przy przystąpieniu i jakie Królowa uzna za stosowne zatwierdzić, z uwzględnieniem postanowień niniejszego Aktu; przepisy wszystkich zarządzeń w Radzie w tej kwestii wchodzi w życie tak, jakby zostały uchwalone przez Parlament Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii.

Reprezentacja
Nowej

147. W przypadku przyłączenia Nowej Fundlandii i Wyspy Księcia Edwarda lub tylko jednej z nich, każda

zostanie upowazniona do reprezentacji w Senacie Kanady przez czterech członków i (niezależnie od postanowien zawartych w niniejszym Akcie) w przypadku przyłączenia Nowej Fundlandii normalna liczba senatorów ma wynosić 76, a ich maksymalna liczba 82; lecz w przypadku przyłączenia Wyspy Księcia Edwarda należy uznać ją jako wchodzącą w skład trzeciego z czterech regionów, na które podzielona została Kanada na mocy niniejszego aktu w odniesieniu do sposobu mianowania Senatu i odpowiednio, po przyłączeniu Wyspy Księcia Edwarda, bez względu na to czy Nowa Fundlandia zostanie przyłączona czy też nie, reprezentacja Nowego Brunszwiku i Nowej Szkocji w Senacie zostanie, po wystąpieniu wakatu, zredukowana odpowiednio z 12 do 10 członków i reprezentacja każdej z tych prowincji nie może zostać zwiększona w żadnym przypadku powyżej 10, z wyjątkiem postanowień wydanych na mocy niniejszego Aktu o mianowaniu dodatkowych 3 lub 6 senatorów na polecenie Królowej.

Fundlandii
i Wyspy
Księcia Edwarda
w Senacie

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1

OKREGI WYBORCZE W ONTARIO

A

ISTNIEJĄCE OKREGI WYBORCZE

Hrabstwa

1. Prescott	4. Dundas	7. Prince Edward
2. Glengarry	5. Russell	8. Halton
3. Stormont	6. Carleton	9. Essex

Jednostki administracyjne hrabstw

10. Północna jednostka administracyjna hrabstwa Lanark.
11. Południowa jednostka administracyjna hrabstwa Lanark.
12. Północna jednostka administracyjna hrabstwa Leeds i Północna jednostka administracyjna hrabstwa Grenville.
13. Południowa jednostka administracyjna hrabstwa Leeds.
14. Południowa jednostka administracyjna hrabstwa Grenville.
15. Wschodnia jednostka administracyjna hrabstwa Northumberland.
16. Zachodnia jednostka administracyjna hrabstwa Northumberland (z wyłączeniem okręgu południowego Monaghan).
17. Wschodnia jednostka administracyjna hrabstwa Durham.
18. Zachodnia jednostka administracyjna hrabstwa Durham.
19. Północna jednostka administracyjna hrabstwa Ontario.
20. Południowa jednostka administracyjna hrabstwa Ontario.
21. Wschodnia jednostka administracyjna hrabstwa York.
22. Zachodnia jednostka administracyjna hrabstwa York.

23. Północna jednostka administracyjna hrabstwa York.
24. Północna jednostka administracyjna hrabstwa Wentworth.
25. Południowa jednostka administracyjna hrabstwa Wentworth.
26. Wschodnia jednostka administracyjna hrabstwa Elgin.
27. Zachodnia jednostka administracyjna hrabstwa Elgin.
28. Północna jednostka administracyjna hrabstwa Waterloo.
29. Południowa jednostka administracyjna hrabstwa Waterloo.
30. Północna jednostka administracyjna hrabstwa Brant.
31. Południowa jednostka administracyjna hrabstwa Brant.
32. Północna jednostka administracyjna hrabstwa Oxford.
33. Południowa jednostka administracyjna hrabstwa Oxford.
34. Wschodnia jednostka administracyjna hrabstwa Middlesex.

Miasta, czesci miast i miasteczka

35. Zachodnie Toronto.
36. Wschodnie Toronto.
37. Hamilton.
38. Ottawa.
39. Kingston.
40. London.
41. Miasteczko Brockville wraz z przydzielonym do niego okręgiem Elizabethtown.
42. Miasteczko Niagara wraz z przydzielonym do niego okręgiem Niagara.
43. Miasteczko Cornwall, wraz z przydzielonym do niego okręgiem Cornwall.

B

NOWE OKREGI WYBORCZE

44. Tymczasowy okręg sądowy Algoma.

Hrabstwo Bruce, podzielone na dwie jednostki administracyjne nazywane odpowiednio Północna i Południowa jednostka administracyjna:

45. Północna jednostka administracyjna hrabstwa Bruce składa się z okręgów Bury, Lindsay, Eastnor, Albermarle, Amable, Arran, Bruce, Elderslie, Saugeen i wioski Southampton.

46. Południowa jednostka administracyjna hrabstwa Bruce składa się z okręgów Kincardine (włączając w to wioski Kincardine), Greenock, Brant, Huron, Kinloss, Culross i Carrick.

Hrabstwo Huron, podzielone na dwie jednostki administracyjne nazywane odpowiednio Północna i Południowa jednostka administracyjna:

47. Północna jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okręgu Ashfield, Wawanosh, Turnberry, Howick, Morris, Grey, Colborne, Hullett, włączając w to wioski Clinton i Mckillop.
48. Południowa jednostka administracyjna hrabstwa składa się z miasteczka Goderich i okręgów Goderich, Tuckersmith, Stanley, Hay, Usborne i Stephen.

Hrabstwo Middlesex, podzielone na trzy jednostki administracyjne nazywane odpowiednio Północna, Zachodnia i Wschodnia jednostka administracyjna:

49. Północna jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okręgów McGillivray i Biddulph (wzięte z hrabstwa Huron), i Williams East, Williams West, Adelaide i Lobo.
50. Zachodnia jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okręgów Delaware, Carradoc, Metcalfe, Mosa i Ekfrid, i wioski Strathroy.

(Wschodnia jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okręgów obecnie w niej zawartych i jest wyznaczona jak obecnie.)

51. Hrabstwo Lambton składa się z okręgów Bosanquet, Warwick, Plympton, Sarnia, Moore, Enniskillen i Brooke, i miasteczka Sarnia.
52. Hrabstwo Kent składa się z okręgów Chatham, Dover, East Tilbury, Romney, Raleigh i Harwich, i miasteczka Chatham.
53. Hrabstwo Bothwell składa się z okręgów Sambra, Dawn i Euphemia (wziętych z hrabstwa Lambton), i okręgów Zone, Camden z jej klinem, Orford i Howard (wziętych z hrabstwa Kent).

Hrabstwo Grey, podzielone na dwie jednostki administracyjne nazywane odpowiednio Południowa i Północna jednostka administracyjna:

54. Południowa jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okręgów Bentinck, Glenelg, Artemesia, Osprey, Normanby, Egremont, Proton i Melancthon.

55. Północna jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okręgów Collingwood, Euphrasia, Holland, Saint-Vincent, Sydenham, Sullivan, Derby, Keppel, Sarawak i Brooke, i miasteczka Owen Sound.

Hrabstwo Perth, podzielone na dwie jednostki administracyjne nazywane odpowiednio Południowa i Północna jednostka administracyjna:

56. Północna jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okręgów Wallace, Elma, Logan, Ellice, Mornington, North Easthope i miasteczka Stratford.

57. Południowa jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okręgów Blanchard, Downie, South Easthope, Fullarton, Hibbert i wiosek Mitchell i Ste. Marys.

Hrabstwo Wellington, podzielone na trzy jednostki administracyjne nazwane odpowiednio Północna, Południowa i Centralna jednostka administracyjna:

58. Północna jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okręgów Amaranth, Arthzr, Luther, Minto, Maryborough, Peel i wioski Mount Forest.

59. Centralna jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okręgów Garafraxa, Erin, Eramosa, Nichol, Pilkington i wiosek Fergus i Elora.

60. Południowa jednostka administracyjna hrabstwa składa się z miasteczka Guelph i okręgów Guelph i Puslinch.

Hrabstwo Norfolk, podzielone na dwie jednostki administracyjne nazywane odpowiednio Południowa i Północna jednostka administracyjna:

61. Południowa jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okręgów Charlotteville, Houghton, Walsingham, Woodhouse i ich enklaw.

62. Północna jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okręgów Middleton, Townsend, Windham i miasteczka Simcoe.

63. Hrabstwo Haldimand składa się z okręgów Oneida, Seneca, Cayuga North, Cayuga South, Raynham, Walpole i Dunn.

64. Hrabstwo Monck składa się z okręgów Canborough i Moulton, Sherbrooke i wioski Dunnville (wzietych z hrabstwa Haldimand), okręgów Caister i Gainsborough (wzietych z hrabstwa Lincoln), i okręgów Pelham i Wainfleet (wzietych z hrabstwa Welland).

65. Hrabstwo Lincoln składa się z okregów Clinton, Grantham, Grimsby, Louth i miasteczka St. Catherines.
66. Hrabstwo Welland składa się z okregów Bertie, Crowland, Humberstone, Stamford, Thorold, Willoughby i wiosek Chippewa, Clifton, Fort Erie, Thorold i Welland.
67. Hrabstwo Peel składa się z okregów Chinguacousy, Toronto, enklawy Toronto i wiosek Brampton i Streetsville.
68. Hrabstwo Cardwell składa się z okregów Albion i Caledon (wzietych z hrabstwa Peel), okregów Adjala i Mono (wzietych z hrabstwa Simcoe).

Hrabstwo Simcoe, podzielone na dwie jednostki administracyjne nazywane odpowiednio Południowa i Północna jednostka administracyjna:

69. Południowa jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okregów West Gwillimbury, Tecumseth, Innisfil, Essa, Tosorontio, Mulmur i wioski Bradford.
70. Północna jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okregów Nottawasaga, Sunnidale, Vespra, Flos, Oro, Medonte, Orillia i Matchedash, Tiny i Tai, Balaklava i Robinson, i miasteczek Barrie i Cillingswood.

Hrabstwo Victoria, podzielone na dwie jednostki administracyjne nazywane odpowiednio Południowa i Północna jednostka administracyjna:

71. Południowa jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okregów Ops, Mariposa, Emily, Verulam i miasteczka Lindsay.
72. Północna jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okregów Anson, Bexley, Carden, Dalton, Digby, Eldon, Fenelon, Hindon, Laxton, Lutterworth, Macaulay i Draper, Sommerville, Morrison, Muskoka, Monck i Watt (wzietych z hrabstwa Simcoe) i innych wytyczonych okregów leżących na północy tej północnej jednostki administracyjnej hrabstwa.

Hrabstwo Peterborough, podzielone na dwie jednostki administracyjne nazywane odpowiednio Zachodnia i wschodnia jednostka administracyjna:

73. Zachodnia jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okregów South Monaghan (wzietego z hrabstwa Northumberland), North Monaghan, Smith, Ennismore i miasteczka Peterborough.

74. Wschodnia jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okręgów Asphodel, Belmont i Methuen, Douro, Dummer, Galway, Harvey, Minden, Stanhope i Dysart, Otonabee, Snowden i wioski Ashburnham, i innych wytyczonych okręgów leżących na północy tej wschodniej jednostki administracyjnej hrabstwa.

Hrabstwo Hastings, podzielone na trzy jednostki administracyjne nazywane odpowiednio zachodnia, wschodnia i północna jednostka administracyjna:

75. Zachodnia jednostka administracyjna hrabstwa składa się z miasteczka Belleville, okręgu Sydney i wioski Trenton.

76. Wschodnia jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okręgów Thurlow, Tyendinaga i Hungerford.

77. Północna jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okręgów Rawdon, Huntingdon, Madoc, Elzevir, Tudor, Marmora, Lake i wioski Stirling, i innych wytyczonych okręgów leżących na północy tej północnej jednostki administracyjnej.

78. Hrabstwo Lennox składa się z okręgów Richmond, Adolphustown, North Fredericksburg, South Fredericksburg, Ernest Town, Amherst Island i wioski Napanee.

79. Hrabstwo Addington składa się z okręgów Camden, Portland, Sheffield, Hinchinbrooke, Kaladar, Kennebec, Olden, Oso, Anglesea, Barrie, Clarendon, Palmerston, Effingham, Abinger, Miller, Canonito, Denbigh, Loughborough i Bedford.

80. Hrabstwo Frontenac składa się z okręgów Kingston, Wolfe Island, Pittsburg i Howe Island i Storrington.

Hrabstwo Renfrew, podzielone na dwie jednostki administracyjne nazywane odpowiednio południowa i północna jednostka administracyjna:

81. Południowa jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okręgów McNab, Bagot, Blithfield, Brougham, Horton, Admaston, Grattan, Matawatchan, Griffith, Lyndoch, Raglan, Radcliffe, Brudenell, Sebastopol i wiosek Arnprior i Renfrew.

82. Północna jednostka administracyjna hrabstwa składa się z okręgów Ross, Bromley, Westmeath, Stafford, Pembroke, Wilberforce, Alice, Petawawa, Buchanan, South Algona, North Algona, Fraser, McKey, Wylie, Rolph, Head, Maria, Clara, Haggerty, Sherwood, Burns, Ri-

chards i innych wytyczonych okregów lezacych na północnym-za-
chodzie tej północnej jednostki administracyjnej hrabstwa.

Kazde miasteczko i zarejestrowana wioska istniejaca przed utworze-
niem Unii, nie wymienione w niniejszym załączniku sa uwazane za
czesc hrabstwa lub jednostki administracyjnej, w której sa położone.

Załącznik nr 2

SPECJALNIE USTALONE OKREGI WYBORCZE W QUEBECU

HRABSTWA

Pontiac	Missisquoi	Compton
Ottawa	Brome	Wolfe i Richmond
Argenteuil	Shefford	Megantic
Huntingdon	Stanstead	

Miasteczko Sherbrooke

Załącznik nr 3

ROBOTY PUBLICZNE I WŁASNOSC W PROWINCJACH BEDACE WŁASNOSCIA KANADY

1. Kanały łącznie z ziemia i energia wodna.
2. Państwowe porty.
3. Latarnie morskie, falochrony i Szablowa Wyspa.
4. Parowce, statki i państwowe okrety.
5. Regulacje rzek i jezior.
6. Koleje, akcje kolei, grunty i inne długie należne kompaniom kolejowym.
7. Drogi wojskowe.

8. Urzędy celne, urzędy pocztowe i wszystkie inne budynki państwowe, z wyjątkiem przekazanych przez rząd Kanady do użytku legislatorom i rządom prowincji.
9. Własność przywieziona przez rząd Imperium i znana jako własność zaopatrzenia.
10. Pojazdy pancerne, koszary, ubiory wojskowe, uzbrojenie wojenne i ziemia przeznaczona generalnie na cele publiczne.

Załącznik nr 4

AKTYWA BEDACE WSPÓLNA WŁASNOSCIA ONTARIO I QUEBECU

Fundusz Budowlany Górnej Kanady
Zakłady psychiatryczne
Seminarium pedagogiczne
Izby sadowe Dolnej Kanady
Przytułki Dolnej Kanady
Montreal Dolnej Kanady
Kamouraska Dolnej Kanady
Towarzystwo Prawne Górnej Kanady
Montreal Administrator Rogatek
Stały Fundusz Uniwersytecki
Instytucje królewskie
Jednolity Fundusz Pozyczkowy Górnej Kanady
Jednolity Fundusz Pozyczkowy Dolnej Kanady
Towarzystwo Rolnicze Górnej Kanady
Subwencje ustawodawcze Dolnej Kanady
Kasa Ogniowa Quebecu
Zaliczkowy rachunek Temiscouata
Quebec Administrator Rogatek
Szkolnictwo — Wschód
Budowlany i Awaryjny Fundusz Dolnej Kanady
Fundusze miejskie
Wyższy Fundusz Dochodów Edukacji Dolnej Kanady

Załącznik nr 5

PRZYSIEGA WIERNOSCI

Ja A.B. przysięgam, że bede wiernym i szczerym poddanym Jej Wysokosci Królowej Viktorii.

Uwaga — Imie Króla lub Królowej Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii podlega uaktualnieniu zgodnie ze stanem faktycznym.

DEKLARACJA KWALIFIKACJI

Ja A.B. oświadczam i zapewniam, że jestem przez prawo w pełni kwalifikowany do mianowania mnie na stanowisko senatora Kanady (lub inne zależnie od okolicznosci) i, że jestem legalnym lub słusznym właścicielem ziemi na własny użytek i dochodu z ziemi lub posiadłości ziemskiej na zasadzie wspólnej dzierżawy na prawie federalnym [lub posiadaczem lub właścicielem ziemi na własny użytek i dochodu z ziemi lub dziedziczonych posiadłości ziemskich (alodialnych) lub własności nieszlacheckich (zależnie od okolicznosci)] w prowincji Nowa Szkocja (lub innej, zależnie od okolicznosci) o wartosci przekraczającej cztery tysiące dolarów oprócz wszystkich dzierżaw, należności, długów, opłat, zastawów i obciążeń hipotecznych należnych, płatnych, ściąganych lub skutkujących podobnie i, że nie jestem w znowie i fałszywie nie stałem się posiadaczem tytułu, wymaganych ziem, posiadłości ziemskich lub ich części, które uniemożliwiłyby mi bycie członkiem Senatu Kanady (lub innego, zależnie od okolicznosci) i, że mój prawdziwy i osobisty majątek łącznie przekracza wartość czterech tysięcy dolarów po odliczeniu moich długów i obciążeń.

Załącznik nr 6

PRODUKCJA PODSTAWOWA Z NIEODNAWIALNYCH SUROWCÓW NATURALNYCH I PRODUKTÓW LESNYCH

1. Dla celów artykułu 92A niniejszego Aktu,
  - (a) produkcja z nieodnawialnych surowców naturalnych jest produkcja podstawowa z nich jeśli:
    - (i) jest ona w formie, w której istnieje po odzyskaniu lub odłączeniu od ich naturalnego stanu, lub
    - (ii) jest to produkt powstały z przetworzenia lub rafinacji surowca i nie jest to produkt fabryczny lub produkt powstały z rafinacji surowej ropy naftowej lub rafinacji surowej ropy naftowej podwyższonej ciekłości lub oczyszczania gazu ziemnego lub płynów pochodzących z węgla lub oczyszczania syntetycznych odpowiedników surowej ropy naftowej, i
  - (b) produkcja z produktów lesnych jest produkcja podstawowa z nich, jeśli składa się z pociętych kłocy, pali, budulca, drzazgi drzewnej, trocin, lub wszystkich innych podstawowych produktów drzewnych lub miazgi drzewnej i nie jest to fabryczny produkt drzewny.

II.

AKT KONSTYTUCYJNY z 1982 r.

AKT KANADY z 1982 r.

Akt obowiązuje na życzenie Senatu i Izby Gmin Kanady.

Zwazywszy, że Kanada wyraziła życzenie i zgodę na uchwalenie Aktu Parlamentu Zjednoczonego Królestwa obowiązującego w odniesieniu do przepisów niniejszym przytoczonych oraz że zgromadzone Senat i Izba Gmin Parlamentu Kanady przedłożyły adres Jej Wysokosci z życzeniem, aby Jej Wysokosc były łaskawa zaakceptować projekt aktu przedłożony w tym celu przez Parlament Zjednoczonego Królestwa.

Bedac zatem wydany przez Najjasniejsza Królewska Wysokosc za rada i zgoda Lordów duchownych, świeckich i Gminu zgromadzonych w obecnym Parlamencie i z ich upowaznienia ma tresc jak nastepuje:

1. Zamieszczony w Załączniku B do niniejszego aktu, Akt Konstytucyjny z 1982 r. zostaje niniejszym uchwalony oraz stanie się prawem obowiązującym w Kanadzie i wejdzie w życie w trybie przewidzianym w tym Akcie.

2. Zadna ustawa Parlamentu Zjednoczonego Królestwa wydana po wejściu w życie Aktu Konstytucyjnego z 1982 r. nie ma mocy prawnej w Kanadzie.

3. W zakresie pozostającym poza Załącznikiem B, francusko-jezyczna wersja niniejszego Aktu jest zamieszczona w Załączniku A do niniejszego Aktu i ma taka sama moc w Kanadzie, jak jej wersja angielska.

4. Niniejszy akt może być przywoływany jako Akt Kanady z 1982 r.

Załącznik B

AKT KONSTITUCYJNY z 1982 r.

Czesc I

KANADYJSKA KARTA PRAW I WOLNOSCI

Zwazywszy, ze Kanada została utworzona na zasadach uznajacych zwierzchnictwo Boga i rzady prawa:

Gwarancja praw i wolnosci

Prawa i wolnosci
w Kanadzie

1. Kanadyjska Karta Praw i Wolnosci gwarantuje prawa i wolnosci w niej wyrazone oraz poddaje je tylko takim rozsadnym ograniczeniom, które sa wyznaczone przez prawo i znajduja oczywiste uzasadnienie w wolnym i demokratycznym społeczenstwie.

Podstawowe wolnosci

Podstawowe
wolnosci

2. Kazdy posiada nastepujace podstawowe wolnosci:
(a) wolnosc sumienia i religii,
(b) wolnosc mysli, przekonan i wyrazania poglądów włączając w to wolnosc prasy i innych srodków przekazu,
(c) wolnosc pokojowych zgromadzen,
(d) wolnosc zrzeszania sie.

Demokratyczne prawa

Demokratyczne
prawa obywateli

3. Kazdy obywatel Kanady ma prawo głosu w wyborach członków Izby Gmin lub zgromadzen ustawodawczych i jest uprawniony do zasiadania w nich.

Maksymalna
kadencja ciał
ustawodawczych

4. (1) Kadencja Izby Gmin ani zadnego innego zgromadzenia ustawodawczego nie moze trwac dluzej niz piec lat od daty zarzadzenia wyborów do tych izb.

Kadencja
w sytuacjach
wyjątkowych

(2) W czasie faktycznej lub grozacej wojny, inwazji lub powstania kadencja Izby Gmin jako Parlamentu

i zgromadzenia ustawodawczego jako legislatury może zostać przedłużona powyżej pięciu lat, jeśli w głosowaniu nie przeciwstawiła się temu więcej niż jedna trzecia członków Izby Gmin lub zgromadzenia ustawodawczego.

5. Posiedzenie Parlamentu i każdej legislatury odbywa się przynajmniej raz w ciągu dwunastu miesięcy. Coroczne posiedzenia ciała ustawodawczych

Prawa do przemieszczania się

6. (1) Każdy obywatel Kanady ma prawo do wjazdu, przebywania i opuszczenia Kanady. Przemieszczanie się obywateli

(2) Każdy obywatel Kanady i każda osoba posiadająca status stałego pobytu w Kanadzie ma prawo: Prawa do przemieszczania się i uzyskiwania środków na utrzymanie

(a) do przenoszenia się i zamieszkania w dowolnej prowincji, i

(b) do uzyskiwania środków na utrzymanie w dowolnej prowincji.

(3) Prawa wymienione w ustępie (2) są poddane ograniczeniom wynikającym z: Ograniczenia

(a) wszelkich ustaw lub praktyk o powszechnym zastosowaniu w prowincji, chyba że wprowadzają one różnice między osobami na podstawie kryterium prowincji byłego lub obecnego miejsca zamieszkania,

(b) wszelkich ustaw ustanawiających uzasadniony wymóg zamieszkania jako warunku otrzymywania gwarantowanych przez państwo świadczeń socjalnych.

(4) Ustępy (2) i (3) nie wykluczają podejmowania ustaw, programów lub działań, które w prowincji mają na celu poprawę warunków życia jej mieszkańców znajdujących się w złym położeniu ekonomicznym i socjalnym, jeśli poziom zatrudnienia w tej prowincji jest niższy od poziomu zatrudnienia w całej Kanadzie. Utrzymywanie programów wyrównawczych

Prawa osobiste

- Zycie, wolnosc i bezpieczenstwo osób
7. Kazdy ma prawo do zycia, wolnosci i bezpieczenstwa i nie moze byc ich pozbawiony poza wyjatkami zgodnymi z podstawowymi zasadami sprawiedliwosci.
- Rewizje i konfiskaty
8. Kazdy ma prawo do ochrony przed nieuzasadnionymi rewizjami i konfiskatami.
- Zatrzymanie i uwiezienie
9. Nikt nie moze byc arbitralnie zatrzymany lub uwieziony.
- Areszt lub zatrzymanie
10. W przypadku aresztu lub zatrzymania kazdy ma prawo:
- (a) do bezzwlocznego poinformowania o jego powodach,
  - (b) do bezzwlocznego uzyskania adwokata, udzielenia mu instrukcji oraz do poinformowania o tym prawie,
  - (c) zastosowanie procedury *habeas corpus* dla stwierdzenia waznosci zatrzymania, jesli zatrzymanie to jest nielegalne.
- Postepowanie w sprawach przestepstwa i kary
11. Kazda osoba oskarzona o przestepstwo ma prawo:
- (a) do poinformowania bez nieuzasadnionej zwloki o charakterze przestepstwa;
  - (b) do osadzenia w rozsadnym czasie;
  - (c) do odmowy bycia swiadkiem w rozprawie prowadzonej przeciwko niemu o to przestepstwo;
  - (d) do uznawania za niewinna, dopoki nie zostanie jej udowodniona wina na sprawiedliwej i publicznej rozprawie przed niezalezny i bezstronny trybunalem;
  - (e) do wplacenia rozsadnej kaucji, chyba ze za odmowa przemawiaja uzasadnione powody;
  - (f) poza przypadkami spraw z oskarzenia na podstawie prawa wojskowego rozstrzyganych przez trybunał wojskowy, do korzystania z rozprawy przed sadem przysieglych, w sprawach, w ktorych najwyzsza kara za przestepstwo wynosi piec

lat pozbawienia wolności lub za które kara jest surowsza;

(g) nie zostać uznana za winna na podstawie wszelkich działań lub zaniechań, które w czasie gdy nastąpiły nie stanowiły przestępstwa na mocy kanadyjskiego lub międzynarodowego prawa lub nie były uznane za przestępstwo zgodnie z powszechnymi zasadami prawa uznanymi przez społeczność międzynarodową;

(h) w przypadku ostatecznego uniewinnienia od popełnienia przestępstwa, do niesadzenia za nie ponownie oraz w przypadku ostatecznego uznania za winna i ukarania za przestępstwo, do niekarania i niesadzenia za nie ponownie,

(i) w przypadku uznania za winna przestępstwa, gdy kara za jego popełnienie uległa zmianie między jego popełnieniem, a wydaniem wyroku, do skorzystania z łagodniejszej kary.

12. Nikt nie może być poddany okrutnemu lub nadzwyczajnemu traktowaniu lub karaniu. Traktowanie i kara

13. Świadek, który zeznaje w dowolnym postępowaniu ma prawo do niedostarczania dowodów obciążających go w innych postępowaniach z wyjątkiem zaskarżenia o krzywoprzysięstwo lub składanie sprzecznych zeznań. Samooskarżenie

14. Strona lub świadkowie w procesie, którzy nie rozumieją lub nie mówią w języku, w jakim jest prowadzony proces lub są głuche, mają prawo do korzystania z pomocy tłumacza. Tłumacz

Równość praw

15. (1) Każda osoba jest równa przed i wobec prawa i ma równe prawa do ochrony i korzystania z prawa bez dyskryminacji, a w szczególności bez dyskryminacji ze względu na rasę, pochodzenie etniczne i narodowe, kolor skóry, wyznanie, płeć, wiek, lub psychiczne czy fizyczne ułomności. Równość przed i wobec prawa

Utrzymywanie programów wyrównawczych

(2) Ustęp (2) nie wyklucza podejmowania ustaw, programów lub działań, które mają na celu poprawę warunków życia grup lub osób znajdujących się w sytuacji pokrzywdzenia, włączając w to pokrzywdzonych ze względu na rasę, pochodzenie etniczne i narodowe, kolor skóry, wyznanie, płeć, wiek, lub psychiczne czy fizyczne ułomności.

Oficjalne języki Kanady

Oficjalne języki Kanady

16. (1) Język angielski i francuski są oficjalnymi językami Kanady i mają równy status, równe prawa i przywileje w ich używaniu we wszystkich instytucjach Parlamentu i rządu Kanady.

Oficjalne języki Nowego Brunszwiku

(2) Język angielski i francuski są oficjalnymi językami w Nowym Brunszwiku i mają równy status, równe prawa i przywileje w ich używaniu we wszystkich instytucjach legislatury i rządu Nowego Brunszwiku.

Wspieranie statusu i użycia

(3) Nic w niniejszej Karcie nie ogranicza uprawnień Parlamentu i legislatur do wspierania równości statusu bądź posługiwania się językami angielskim lub francuskim.

Społeczność angielskojęzyczna i francuskojęzyczna w Nowym Brunszwiku

16.1 (1) Społeczność angielskojęzyczna i francuskojęzyczna w Nowym Brunszwiku mają równy status, równe prawa i przywileje, włączając w to prawo do oddzielnych instytucji edukacyjnych i kulturowych niezbędnych dla ochrony i wspierania tych społeczności.

Udział legislatury i rządu Nowego Brunszwiku

(2) Udział legislatury i rządu Nowego Brunszwiku w ochronie i wspieraniu statusu, praw i przywilejów określonych w ustępie (1) jest zagwarantowany.

Posiedzenia Parlamentu

17. (1) Każdy ma prawo posługiwania się językami angielskim lub francuskim podczas posiedzeń lub innych debat w Parlamencie.

Posiedzenia legislatury Nowego Brunszwiku

(2) Każdy ma prawo posługiwania się językami angielskim lub francuskim podczas posiedzeń lub innych debat legislatury Nowego Brunszwiku.

Regulaminy i stenogramy Parlamentu

18. (1) Regulaminy, stenogramy i biuletyny Parlamentu są sporządzane i publikowane w językach angielskim

skim i francuskim, a obie wersje jezykowe sa rownie miarodajne.

(2) Regulaminy, stenogramy i biuletyny legislatury Nowego Brunzswiku sa sporzadzane i publikowane w jezykach angielskim i francuskim, a obie wersje jezykowe sa rownie miarodajne.

Regulaminy i stenogramy Nowego Brunzswiku

19. (1) Jezyki angielski i francuski moga byc uzywane przez kazda osobe, w kazdej sprawie i procesie przed kazdym sadem ustanowionym przez Parlament.

Procesy w sadach ustanowionych przez Parlament

(2) Jezyki angielski i francuski moga byc uzywane przez kazda osobe, w kazdej sprawie i procesie przed kazdym sadem Nowego Brunzswiku.

Procesy sadowe w Nowym Brunzswiku

20. (1) Kazdy czlonek spolecznosci w Kanadzie ma prawo komunikowania sie i otrzymywania dostepnych uslug od kazdego naczelnego lub centralnego urzedu, Parlamentu lub rządu Kanady w jezykach angielskim lub francuskim i te same prawa przysluguja mu w odniesieniu do urzedow innych instytucji w przypadku gdy:

Komunikowanie sie w instytucjach federalnych

(a) zachodzi istotne zapotrzebowanie na komunikowanie sie i uslugi swiadczone przez te urzedy w danym jezyku, lub

(b) z natury urzedu uzasadnione jest komunikowanie sie i swiadczenie uslug przez urzedy w obu jezykach, angielskim i francuskim.

(2) Kazdy czlonek spolecznosci Nowego Brunzswiku ma prawo do komunikowania sie i otrzymywania dostepnych uslug od kazdego urzedu legislatury lub rządu Nowego Brunzswiku w jezykach angielskim i francuskim.

Komunikowanie sie w instytucjach Nowego Brunzswiku

21. Nic w artykulach 16–20 nie znosi ani nie ogranicza zadnych praw, przywilejow czy obowiazkow w odniesieniu do jezykow angielskiego i francuskiego lub jednego z nich, ktore funkcjonuja i istnieja na mocy innych postanowien Konstytucji Kanady.

Utrzymanie w mocy dotychczasowych przepisow konstytucyjnych

22. Nic w artykulach 16–20 nie znosi ani nie ogranicza zadnych pisanych lub zwyczajowych praw czy obowiazkow, nabytych lub posiadanych tak przed, jak i po wejsci u w zycie niniejszej Karty, w odniesieniu do kaz-

Gwarancja praw i obowiazkow

dego języka, który nie jest językiem angielskim lub francuskim.

Prawa edukacyjne mniejszości językowych

Edukacja językowa

- 23. (1)** Obywatele Kanady,
(a) których pierwszym wyuczonym i nadal rozumianym jest język angielskojęzycznej lub francuskojęzycznej mniejszości językowej społeczności prowincji, w której zamieszkują, lub
(b) którzy otrzymali w Kanadzie podstawowa edukacja szkolna w językach francuskim lub angielskim i zamieszkują w prowincji, w której język w jakim odebrali edukację jest językiem angielskojęzycznej lub francuskojęzycznej mniejszości językowej społeczności prowincji,

mają prawo, aby ich dzieci otrzymały podstawowa i średnia edukacja szkolna w tej prowincji w tym samym języku.

Kontynuacja
edukacji językowej

- (2) Obywatele Kanady, których dzieci otrzymały lub otrzymują w Kanadzie podstawowa lub średnia edukacja szkolna w językach angielskim lub francuskim mają prawo, aby wszystkie ich dzieci otrzymały podstawowa i średnia edukacja szkolna w tym samym języku.

Warunki
zastosowania
prawa do edukacji
językowej

- (3) Prawo obywateli Kanady ustanowione w ustępach (1) i (2) do otrzymania przez ich dzieci podstawowej i średniej edukacji szkolnej w językach angielskojęzycznej lub francuskojęzycznej mniejszości językowej społeczności prowincji

(a) ma zawsze zastosowanie, gdy w prowincji liczba dzieci obywateli, którym przysługuje to prawo jest wystarczająca i daje podstawę do zagwarantowania edukacji mniejszości językowych z funduszy publicznych,

(b) obejmuje, w przypadku gdy liczba dzieci to uzasadnia, prawo do otrzymywania takiej

edukacji w ramach instytucji edukacyjnych dla mniejszosci jezykowych z funduszy publicznych.

Gwarancje urzeczywistnienia

24. (1) Kazdy, którego prawa i wolnosci zagwarantowane w niniejszej Karcie zostaly pogwalcone lub zanegowane, ma prawo zwrócenia sie do odpowiedniego sadu o zastosowanie srodków, jakie sad w danych okolicznosciach uzna za własciwe.

Realizacja zagwarantowanych praw i wolnosci

(2) Jesli w postepowaniu na mocy ustępu (1) sad uzna, ze dowód uzyskano w sposób, który pogwałcił lub zanegował poszanowanie praw i wolnosci zagwarantowanych w niniejszej Karcie, dowód ten zostanie wykluczony, jesli zostanie to dowiedzione biorac pod uwage wszystkie okolicznosci, a jego dopuszczenie do postepowania spowoduje dyskredytacje wymiaru sprawiedliwosci.

Dowody dyskredytujace wymiar sprawiedliwosci

Ogólne

25. Gwarancje niektórych praw i wolnosci zawarte w niniejszej Karcie nie moga byc interpretowane w sposób pozwalajacy na zniesienie lub ograniczenie jakichkolwiek traktatowych lub innych praw i wolnosci przyslugujacych rdzennej ludnosci Kanady włączajac w to:

Pierwotne prawa i wolnosci nie wymienione w Karcie

(a) wszelkie prawa i wolnosci uznane przez Królewską Proklamację z 7 pazdziernika 1763 r., i

(b) wszelkie prawa i wolnosci przyslugujace im obecnie na mocy porozumien ziemskich lub które moga byc w ten sposób nabyte.

26. Gwarancje niektórych praw i wolnosci zawarte w niniejszej Karcie nie moga byc interpretowane w sposób pozwalajacy na zaprzeczenie istnienia innych praw i wolnosci istniejacych w Kanadzie.

Inne prawa i wolnosci

Wielokulturowe dziedzictwo	27. Niniejsza Karta ma być interpretowana w sposób zgodny z ochroną i wspomaganie wielokulturowego dziedzictwa Kanady.
Gwarancja równości płci	28. Niezależnie od postanowień zawartych w niniejszej Karcie, gwarantuje się równe prawa i wolności dla kobiet i mężczyzn.
Gwarancja praw dla pewnych szkół	29. Nic w niniejszej Karcie nie znosi ani nie ogranicza praw i przywilejów gwarantowanych przez Konstytucję Kanady, jakie przysługują szkołom wyznaniowym, szkołom oddzielnym lub mniejszości religijnych.
Odniesienie do terytoriów i ich władz	30. Postanowienia niniejszej Karty odnoszące się do prowincji, zgromadzenia ustawodawczego lub legislatury prowincji, odpowiednio odnoszą się do Terytorium Yukon i Terytoriów Północno-Zachodnich lub do ich stosownych władz ustawodawczych, zależnie od okoliczności.
Utrzymanie uprawnień władzy ustawodawczej	31. Nic w niniejszej Karcie nie rozszerza uprawnień ustawodawczych żadnego organu ani władzy.

Zastosowanie Karty

Zastosowanie Karty	32. (1) Niniejsza Karta ma zastosowanie: <ul style="list-style-type: none"> (a) do Parlamentu i rządu Kanady z uwzględnieniem wszystkich kwestii należących do kompetencji Parlamentu, włączając w to wszystkie sprawy odnoszące się do Terytorium Yukon i Terytoriów Północno-Zachodnich, (b) do legislatur i rządów poszczególnych prowincji z uwzględnieniem wszystkich kwestii należących do kompetencji legislatur tych prowincji.
Wyjatek	(2) Niezależnie od postanowień ustępu (1), artykuł 15 nie będzie obowiązywał przed upływem trzech lat od wejścia w życie niniejszego artykułu.
Wyrazna deklaracja — wyjatek	33. (1) Parlament lub legislatura prowincji może wyrazić zadeklarację w ustawie Parlamentu lub legislatury

ry prowincji, zależnie od okolicznosci, ze ustawa lub jej przepisy beda obowiazywac, niezaleznie od postanowien zawartych w artykule 2 i artykułach 7–15 niniejszej Karty.

(2) Ustawa lub przepisy ustawy w odniesieniu, do której przyżeto deklaracje podżeta na mocy niniejszego ustępu, ma takie działanie jakie miałyby, gdyby nie postanowienie Karty, o którym mowa w deklaracji. Działanie wyjątku

(3) Deklaracja podżeta na mocy ustępu (1) przestaje obowiazywac po pieciu latach od wejścia w zycie, lub wczesniej w terminie w niej okreslonym. Piecioletnie ograniczenie obowiazywania deklaracji

(4) Parlament lub legislatura prowincji moze przywrócić waznosc deklaracji przyżetej na mocy ustępu (1). Przywrócenie waznosc deklaracji

(5) Ustep (3) ma zastosowanie takze w odniesieniu do przywrócenia waznosc deklaracji na mocy ustępu (4). Piecioletnie ograniczenie

Przywołanie

34. Niniejsza czesc moze byc przywoływana jako Kanadyjska Karta Praw i Wolnosc. Przywołanie

Czesc II

PRAWA RDZENNEJ LUDNOSCI KANADY

35. (1) Niniejszym uznaje sie i gwarantuje istniejace pierwotne i traktatowe prawa rdzennej ludnosc Kanady. Uznanie istniejacych pierwotnych i traktatowych praw

(2) W niniejszym Akcie „rdzenna ludnosc Kanady” obejmuje indianska, eskimoska i metyska ludnosc Kanady. Definicja „rdzennej ludnosc Kanady”

(3) Dla wiekszej jasnosc, w ustępie (1) „prawa traktatowe” obejmują prawa juz istniejace na mocy porozumien ziemskich lub które moga byc w ten sposób nabyte. Porozumienia ziemskie

(4) Niezaleznie od innych postanowien niniejszego Aktu, pierwotne i traktatowe prawa, o których mowa Gwarancja równosc

pierwotnych
i traktatowych
praw dla obu płci
Zobowiązanie do
udziału
w konferencji
konstytucyjnej

w ustępie (1) są w równym stopniu zagwarantowane kobietom i mężczyznom.

35.1. Rząd Kanady i rządy prowincji są zobowiązane do przestrzegania zasady, że dopóki nie zostanie przyjęta poprawka do artykułu 91 pkt 24 Aktu Konstytucyjnego z 1867 r., do artykułu 25 niniejszego Aktu lub tej części niniejszego Aktu

(a) konferencja konstytucyjna, złożona z premiera Kanady i premierów prowincji, w porządku obrad której, znajduje się punkt powiązany z proponowaną poprawką, jest zwoływana przez premiera Kanady, i

(b) premier Kanady zaprosi przedstawicieli rdzennych mieszkańców Kanady do udziału w dyskusji nad tym punktem.

Część III

WYRÓWNYWANIE RÓŻNIC REGIONALNYCH

Zobowiązanie do
popierania
równych szans

36. (1) Bez wprowadzenia zmian do zakresu kompetencji władzy ustawodawczej Parlamentu lub legislatur prowincji, lub uprawnień którejs z nich odnoszących się do sprawowania ich funkcji ustawodawczych, Parlament i legislatury razem z rządem Kanady i rządami prowincjonalnymi, są zobowiązane do:

(a) wspierania równych szans wszystkich Kandyjczyków,

(b) wspomagania rozwoju ekonomicznego dla zredukowania różnicy szans, i dla

(c) zabezpieczania podstawowych usług publicznych odpowiedniej jakości dla wszystkich Kandyjczyków.

Zobowiązania z
zakresu usług
publicznych

(2) Parlament i rząd Kanady są zobowiązane do tworzenia zasad ujednolicających wynagrodzenia, które gwarantowałyby rządowi prowincjonalnym dochody wystarczające do zapewnienia odpowiednio porównywal-

nego poziomu usług publicznych przy odpowiednio porównywalnym poziomie podatków.

Czesc IV

KONFERENCJA KONSTYTUCYJNA

37. [Uchylony przez Czesc VII niniejszej Karty w 1983 r.]

Czesc IV.1

KONFERENCJE KONSTYTUCYJNE

37.1 [Uchylony przez artykuł 54.1 niniejszej Karty w 1987 r.]

Czesc V

PROCEDURA ZMIANY KONSTYTUCJI KANADY

38. (1) Poprawka do Konstytucji Kanady może być przyjęta w formie proklamacji opatrzonej Wielką Pieczęcią Kanady wydanej przez Gubernatora Generalnego upoważnionego przez:

Ogólne zasady
zmian Konstytucji
Kanady

- (a) decyzje Senatu i Izby Gmin,
- (b) decyzje zgromadzeń ustawodawczych przynajmniej dwóch-trzecich prowincji, które łącznie zgodnie z ostatnim spisem ludności licza przynajmniej 50% ogólnej liczby ludności wszystkich prowincji.

(2) Poprawka przyjęta na mocy ustępu (1), która ogranicza uprawnienia władz ustawodawczych w odniesieniu do prawa własności lub jakiegokolwiek inne prawo lub przywilej legislatury lub rządu prowincji, wymaga rezolucji popartej przez większość członków Senatu, Iz-

Większość
członków

by Gmin i zgromadzen ustawodawczych wskazanych w ustepie (1).

Wyraz sprzeciwu

(3) Poprawka, o której mowa w ustepie (2) nie moze obowiazywac w prowincji, której zgromadzenie ustawodawcze wyrazilo swój sprzeciw wobec niej w uchwale popartej przez wiekszosc jego członków przed wydaniem proklamacji o poprawce, chyba ze zgromadzenie ustawodawcze uchwała poparta przez wiekszosc członków wycofa sprzeciw i zaaprobuje poprawke.

Wycofanie sprzeciwu

(4) Uchwała o sprzeciwie podjeta stosownie do ustępu (3) moze zostac wycofana w dowolnym czasie, tak przed, jak i po wydaniu proklamacji, której ona dotyczy.

Ograniczenia proklamacji

39. (1) Proklamacja, o której mowa w artykule 38 ustepie (1) nie moze zostac wydana przed uplywem jednego roku od daty przyjecia decyzji inicjujacej procedure dokonania poprawki, chyba ze zgromadzenie ustawodawcze kazdej prowincji podejmie wczesniej uchwałę o jej zaaprobowaniu lub sprzeciwie.

To samo

(2) Proklamacja, o której mowa w artykule 38 ustepie (1) nie moze zostac wydana po uplywie trzech lat od daty przyjecia decyzji inicjujacej procedure dokonania poprawki.

Odszkodowanie

40. W przypadku gdy poprawka przyjeta na mocy artykułu 38 ustępu (1) przenosi uprawnienia ustawodawcze prowincji w odniesieniu do edukacji i kultury z prowincjonalnych legislatur na Parlament, Kanada musi zapewnic odpowiednie odszkodowanie kazdej prowincji, do której poprawka sie nie odnosi.

Poprawka na podstawie jednomyslnej zgody

41. W odniesieniu do nastepujacych kwestii poprawka do Konstytucji Kanady moze zostac dokonana w formie proklamacji, opatrzonej Wielka Pieczecia Kanady wydanej przez Gubernatora Generalnego, tylko na podstawie upowaznienia uchwała Senatu, Izby Gmin i zgromadzenia ustawodawczego kazdej prowincji:

- (a) urzedu Królowej, Gubernatora Generalnego i Wicegubernatora prowincji,
- (b) prawa prowincji do liczby reprezentantów w Izbie Gmin nie mniejszej niz liczba senatorów

reprezentujących te prowincje w dniu wejścia niniejszej części w życie,

(c) z uwzględnieniem artykułu 43, posługiwania się językami angielskim i francuskim,

(d) składu Sadu Najwyższego Kanady,

(e) poprawek do niniejszej części.

42. (1) Poprawka do Konstytucji Kanady w odniesieniu do następujących kwestii może zostać dokonana tylko zgodnie z artykułem 38 ustęp (1):

Poprawka na ogólnych zasadach

(a) zasad proporcjonalnej reprezentacji prowincji w Izbie Gmin zapisanych w Konstytucji Kanady,

(b) uprawnień Senatu i sposobu wyborów senatorów,

(c) liczby senatorów reprezentujących prowincje w Senacie i kwalifikacji zamieszkania senatorów,

(d) z uwzględnieniem artykułu 41 pkt (d), Sadu Najwyższego Kanady,

(e) rozszerzenia istniejących prowincji na inne terytoria.

(f) niezależnie od innych praw i praktyki, tworzenia nowych prowincji.

(2) Artykuł 38 ustępy (2) do (4) nie mają zastosowania w odniesieniu do poprawek w kwestiach określonych w ustępie (1).

Wyjatek

43. Poprawka do Konstytucji Kanady, której postanowienia odnoszą się do jednej lub kilku, lecz nie wszystkich prowincji, włączając w to:

Poprawka nie dotycząca wszystkich prowincji

(a) zmiany granic między prowincjami,

(b) każdej poprawki do postanowień odnoszących się do posługiwania się językami angielskim i francuskim wewnątrz prowincji,

może zostać dokonana w formie proklamacji, opatrzonej Wielką Pieczęcią Kanady wydanej przez Gubernatora Generalnego, tylko na podstawie upoważnienia uchwała Senatu, Izby Gmin i zgromadzenia ustawodawczego każdej prowincji, do której ta poprawka ma zastosowanie.

Poprawki Parlamentu	44. Z uwzględnieniem artykułów 41 i 42, tylko Parlament Kanady może wydawać prawa uzupełniające Konstytucję Kanady w odniesieniu do władzy wykonawczej Kanady lub Senatu i Izby Gmin.
Poprawki legislatur	45. Z uwzględnieniem artykułu 41, tylko legislatura każdej prowincji może wydawać prawa uzupełniające konstytucję prowincji.
Zainicjowanie poprawki	46. (1) Procedura dokonywania poprawek na mocy artykułów 38, 41, 42 i 43 może zostać zainicjowana przez Senat, Izbę Gmin lub przez zgromadzenie ustawodawcze prowincji.
Wycofywanie aprobaty	(2) Uchwała o wyrażeniu aprobaty przyjęta stosownie do tej części, może zostać wycofana w dowolnym czasie przed wydaniem proklamacji, której aprobatą dotyczyła.
Poprawki bez uchwały Senatu	47. (1) Poprawka do Konstytucji Kanady dokonana w formie proklamacji na mocy artykułów 38, 41, 42 lub 43 może zostać przyjęta bez uchwały Senatu upoważniającej do wydania proklamacji, jeśli w ciągu 180 dni od daty przyjęcia przez Izbę Gmin uchwały upoważniającej do jej wydania Senat nie podejmie takiej uchwały i jeśli w dowolnym terminie po upływie tego okresu Izba Gmin przyjmie ponownie wspomnianą uchwałę.
Obliczanie okresu	(2) Każdy okres przedłużenia kadencji Parlamentu lub jego rozwiązania nie może być wliczany do okresu 180 dni, którym mowa w ustępie (1).
Zalecenie wydania proklamacji	48. Królewska Tajna Rada dla Kanady doradzi Gubernatorowi Generalnemu bezzwłocznie wydanie proklamacji na mocy tej części, zmierzającej do przyjęcia uchwały wymaganej dla przyjęcia poprawki w formie proklamacji na mocy tej części.
Konferencja konstytucyjna	49. Konferencja Konstytucyjna złożona z premiera Kanady i premierów prowincji zostanie zwołana przez premiera Kanady w ciągu piętnastu lat od wejścia w życie tej części dla dokonania rewizji jej postanowien.

Czesc VI

POPRAWKI DO AKTU KONSTYTUCYJNEGO Z 1867 R.

50. Patrz artykuł 92A Aktu Konstytucyjnego z 1867 r.

51. Patrz Załącznik nr 6 do Aktu Konstytucyjnego z 1867 r.

Czesc VII

POSTANOWIENIA OGÓLNE

52. (1) Konstytucja Kanady jest najwyższym prawem Kanady i każde prawo, które jest niezgodne z jej postanowieniami, w zakresie tej niezgodności nie obowiązuje i nie ma zastosowania. Prymat Konstytucji Kanady

(2) Konstytucja Kanady obejmuje: Konstytucja Kanady

(a) Akt Kanady z 1982 r. włączając w to niniejszy Akt,

(b) ustawy i zarządzenia wspomniane w Załączniku aktualizacji Konstytucji,

(c) każda poprawkę do ustawy lub zarządzenia, o których mowa w ustępie (a) lub (b).

(3) Poprawki do Konstytucji Kanady będą dokonywane tylko zgodnie z uprawnieniami zawartymi w Konstytucji Kanady. Poprawki do Konstytucji Kanady

53. (1) Dokumenty zamieszczone w kolumnie I Załącznika są niniejszym unieważnione lub poprawione w sposób wskazany w kolumnie II tego Załącznika i dopóki nie zostaną uchylone, będą jako prawo obowiązywać w Kanadzie pod określeniami wymienionymi w kolumnie III Załącznika. Unieważnienia i nowe nazwy

(2) Wszystkie akty, z wyjątkiem Aktu Kanady z 1982 r. odnoszące się do dokumentów wspomnianych w Załączniku z nazwą w kolumnie I, zostają niniejszym poprawione przez zastąpienie dotychczasowej nazwy odpowiednią nazwą z kolumny III wspomnianego Załącznika. Wynikłe poprawki

nika i każdy Akt Brytyjskiej Ameryki Północnej może być przywoływany jako Akt Konstytucyjny z rokiem i numerem, jeśli takie są.

Uchylenie
i wyniki poprawki

54. Część VI zostanie uchylona po upływie jednego roku od wejścia w życie tej części i niniejszy artykuł zostanie uchylony, a artykuły niniejszego Aktu ponownie ponumerowane, odpowiednio do skutków uchylecia części VI i niniejszego artykułu, w formie proklamacji opatrzonej Wielką Pieczęcią Kanady wydanej przez Generalnego Gubernatora.

Francuskojęzyczna
wersja Konstytucji
Kanady

54.1 [Uchylony poprawka do Konstytucji z 1987 r.]

55. Francuska wersja tych części Konstytucji Kanady, które są wskazane w Załączniku zostanie przygotowana przez Ministra Sprawiedliwości Kanady tak szybko, jak to jest możliwe i gdy każdy przygotowany fragment wystarczy do uzasadnienia podjęcia takich działań, należy go przedłożyć do wydania w formie proklamacji, opatrzonej Wielką Pieczęcią Kanady wydanej przez Generalnego Gubernatora, stosownie do procedur znajdujących zastosowanie przy wprowadzaniu poprawek do odpowiednich postanowień Konstytucji Kanady.

Angielska
i francuska wersja
tekstu Konstytucji
Kanady

56. W przypadku gdy jakaś część Konstytucji Kanady została wydana w językach angielskim i francuskim lub gdy francuska wersja jakiejś części Konstytucji Kanady została wydana z uwzględnieniem artykułu 55, wówczas wersje angielska i francuska tych części Konstytucji są równie miarodajne.

Angielska
i francuska wersja
niniejszego Aktu

57. Wersje angielska i francuska niniejszego Aktu są równie miarodajne.

Wejście w życie

58. Z uwzględnieniem artykułu 59, Akt niniejszy wchodzi w życie w dniu wyznaczonym w proklamacji opatrzonej Wielką Pieczęcią Kanady wydanej przez Królową lub Generalnego Gubernatora.

Wejście w życie
art. 23 ust.(1) pkt
(a) w Quebecu

59. (1) Artykuł 23 ustęp (1) pkt (a) w odniesieniu do Quebecu wchodzi w życie w dniu wyznaczonym w proklamacji opatrzonej Wielką Pieczęcią Kanady wydanej przez Królową lub Generalnego Gubernatora.

(2) Proklamacja na mocy ustępu (1) będzie wydana tylko wówczas, gdy zostanie zaaprobowana przez zgromadzenie ustawodawcze lub rząd Quebecu.

(3) Niniejszy artykuł może zostać uchylony w dniu, gdy w odniesieniu do Quebecu wejdzie w życie artykuł 23 ustęp (1) pkt (a), a niniejszy Akt zostanie poprawiony i jego artykuły ponownie ponumerowane, odpowiednio do skutków uchylecia niniejszego artykułu, w formie proklamacji, opatrzonej Wielką Pieczęcią Kanady wydanej przez Królową lub Generalnego Gubernatora.

60. Akt niniejszy może być przywoływany jako Akt Konstytucyjny z 1982 r. i Akty Konstytucyjne 1867 r. do 1975 r. (Nr 2), niniejszy Akt może być przywoływany łącznie jako *Akty Konstytucyjne 1867 r. do 1982 r.*

61. Uznaje się, iż odniesienie do „Aktów Konstytucyjnych 1867 r. do 1982 r.” zawiera odniesienie do „Proklamacji dotyczącej poprawek konstytucyjnych z 1983 r.”

**ZAŁĄCZNIK
DO
AKTU KONSTYTUCYJNEGO z 1982 r.**

Aktualizacja konstytucji

L.P.	Kolumna I Ustawa, której dotyczy	Kolumna II Poprawka	Kolumna III Nowa nazwa
1.	British North America Act, 1867, 30–31 Vict., c. 3 (U. K.)	(1) Art. 1 zostaje uchylony i zastąpiony poniższym: „Akt ten może być przywoływany jako Akt Konstytucyjny z 1867 r.” (2) Art. 20 zostaje uchylony. (3) Pkt 1 art. 91 zostaje uchylony. (4) Art. 1 pkt 92 zostaje uchylony.	Akt Konstytucyjny z 1867 r.
2.	An Act to amend and continue the Act 32–33 Victoria Chapter 3; and to establish and provide for Government of the Province of Manitoba, 1870, 33 Vict., c. 3 (Can.)	(1) Długi tytuł zostaje uchylony i zastąpiony poniższym: „Akt Manitoby 1870 r.” (2) Art. 20 zostaje uchylony.	Akt Manitoby z 1870 r.
3.	Order of Her Majesty in Council admitting Rupert's Land and the North-Western Territory into the Union, dated the 23rd day of June, 1870		Zarządzenie o przyjęciu do Unii Ziemi Ruperta i Terytorium Północno-Zachodniego
4.	Order of Her Majesty in Council admitting British Columbia into the Union, dated the 16th day of May, 1871		Zarządzenie o przyjęciu do Unii Kolumbii Brytyjskiej
5.	British North America Act, 1871, 34–35 Vict., c. 28 (U.K.)	Art. 1 zostaje uchylony i zastąpiony poniższym: „Akt ten może być przywoływany jako Akt Konstytucyjny z 1871 r.”	Akt Konstytucyjny z 1871 r.

L.P.	Kolumna I Ustawa, której dotyczy	Kolumna II Poprawka	Kolumna III Nowa nazwa
6.	Order of Her Majesty in Council admitting Prince Edward Island into the Union, dated the 26th day of June, 1873		Zarządzenie o przyjęciu do Unii Wyspy Księcia Edwarda
7.	Parliament of Canada Act, 1875, 38–39 Vict., c. 38 (U.K.)		Ustawa o Parlamencie Kanady z 1875 r.
8.	Order of Her Majesty in Council admitting all British possessions and Territories in North America and islands adjacent thereto into the Union, dated the 31st day of July, 1880		Zarządzenie o przyłączeniu do Unii terytoriów przyległych
9.	British North America Act, 1886, 49–50 Vict., c. 35 (U.K.)	Art. 3 zostaje uchylony i zastąpiony poniższym: „3. Akt ten może być przywoływany jako Akt Konstytucyjny z 1886 r.”	Akt Konstytucyjny z 1886 r.
10.	Canada (Ontario Boundary) Act, 1889, 52–53 Vict., c. 28 (U.K.)		Akt Kanady (Granica Ontario) z 1889 r.
11.	Canadian Speaker (Appointment of Deputy) Act, 1895, 2nd Sess., 59 Vict., c. 3 (U.K.)	Akt ten zostaje uchylony.	
12.	The Alberta Act, 1905, 4–5 Edw. VII, c. 3 (Can.)		Akt Alberta
13.	The Saskatchewan Act, 1905, 4–5 Edw. VII, c. 42 (Can.)		Akt Saskatchewan
14.	British North America Act, 1907, 7 Edw. VII, c. 11 (U.K.)	Art. 2 zostaje uchylony i zastąpiony poniższym: „2. Akt ten może być przywoływany jako Akt Konstytucyjny z 1907 r.”	Akt Konstytucyjny z 1907 r.

L.P.	Kolumna I Ustawa, której dotyczy	Kolumna II Poprawka	Kolumna III Nowa nazwa
15.	British North America Act, 1915, 5–6 Goe. V, c. 45 (U.K.)	Art. 3 zostaje uchylony i zastąpiony poniższym: „3. Akt ten może być przywoływany jako Akt Konstytucyjny z 1915 r.”	Akt Konstytucyjny z 1915 r.
16.	British North America Act, 1931, 20–21 Geo. V, c. 26 (U.K.)	Art. 3 zostaje uchylony i zastąpiony poniższym: „3. Akt ten może być przywoływany jako Akt Konstytucyjny z 1930 r.”	Akt Konstytucyjny z 1930 r.
17.	Statute of Westminster, 1931, 22 Geo. V, c. 4 (U.K.)	W kwestiach odnoszących się do Kanady(a) art. 4 zostaje uchylony; i (b) art. 7 ust. 1 zostaje uchylony	Statut Westministerski z 1931 r.
18.	British North America Act, 1940, 3–4 Geo. VI, c. 36 (U.K.)	Sekcja 2 zostaje uchylona i zastąpiona poniższym: „2. Akt ten może być przywoływany jako Akt Konstytucyjny z 1940 r.”	Akt Konstytucyjny z 1940 r.
19.	British North America Act, 1943, 6–7 Geo. VI, c. 30 (U.K.)	Akt ten zostaje uchylony.	
20.	British North America Act, 1946, 9–10 Geo. VI, c. 63 (U.K.)	Akt ten zostaje uchylony.	
21.	British North America Act, 1949, 12–13 Geo. VI, c. 22 (U.K.)	Art. 3 zostaje uchylony i zastąpiony poniższym: „3. Akt ten może być przywoływany jako Akt Nowej Fundlandii.”	Akt Nowej Fundlandii
22.	British North America (No. 2) Act, 1949, 13 Geo. VI, c. 81 (U.K.)	Akt ten zostaje uchylony.	
23.	British North America Act, 1951, 14–15 Geo. VI, c. 32 (U.K.)	Akt ten zostaje uchylony.	
24.	British North America Act, 1952, 1 Eliz. II, c. 15 (Can.)	Akt ten zostaje uchylony.	

L.P.	Kolumna I Ustawa, której dotyczy	Kolumna II Poprawka	Kolumna III Nowa nazwa
25.	British North America Act, 1960, 9 Eliz. II, c. 2 (U.K.)	Art. 2 zostaje uchylony i zastąpiony poniższym: „2. Akt ten może być przywoływany jako Akt Konstytucyjny z 1960 r.”	Akt Konstytucyjny z 1960 r.
26.	British North America Act, 1964, 12–13 Eliz. II, c. 73 (U.K.)	Art. 2 zostaje uchylony i zastąpiony poniższym: „2. Akt ten może być przywoływany jako Akt Konstytucyjny z 1964 r.”	Akt Konstytucyjny z 1964 r.
27.	British North America Act, 1965, 14 Eliz. II, c.4, Part I (Can.)	Art. 2 zostaje uchylony i zastąpiony poniższym: „2. Część ta może być przywoływana jako Akt Konstytucyjny z 1965 r.”	Akt Konstytucyjny z 1965 r.
28.	British North America Act, 1974, 23 Eliz. II, c. 13, Part I (Can.)	Art. 3 poprawiony przez 25–26 Eliz. II, c. 28, s. 38(1) (Can.) zostaje uchylony i zastąpiony poniższym: „3. Część ta może być przywoływana jako Akt Konstytucyjny z 1974 r.”	Akt Konstytucyjny z 1974 r.
29.	British North America Act, 1975, 23–24 Eliz. II, c. 28, Part I (Can.)	Art. 3 poprawiony przez 25–26 Eliz. II, c. 28, s. 31 (Can.) zostaje uchylony i zastąpiony poniższym: „3. Część ta może być przywoływana jako Akt Konstytucyjny z 1975 r. (nr 1)”	Akt Konstytucyjny z 1975 r. (nr 1)
30.	British North America Act (No. 2), 1975, 23–24 Eliz. II, c. 53 (Can.)	Art. 3 zostaje uchylony i zastąpiony poniższym: „3. Akt ten może być przywoływany jako Akt Konstytucyjny z 1975 r. (nr 2)”	Akt Konstytucyjny z 1975 r. (nr 2)

SPIS TRESCI

WSTEP	3
KONSTYTUCJA KANADY	43
I. AKT KONSTYTUCYJNY z 1867 r.	45
I. Wstep (art. 1 — art. 2 uchylony)	45
II. Unia (art. 3–8)	46
III. Władza wykonawcza (art. 9–16)	46
IV. Władza ustawodawcza (art. 17–20)	48
Senat (art. 12–36)	49
Izba Gmin (art. 37–52)	52
Głosowania finansowe; sankcja królewska (art. 53–57)	56
V. Konstytucje prowincji	57
Władza wykonawcza (art. 58–68)	57
Władza ustawodawcza (art. 69–90)	60
VI. Podział władzy ustawodawczej	64
Władza parlamentu (art. 91)	64
Wyłączność władzy legislatur prowincji (art. 92)	66
Nieodnawialne surowce naturalne, produkty lesne i energia elek- tryczna (art. 92A)	67
Edukacja (art. 93)	69
Ujednolicanie prawa w Ontario, Nowej Szkocji i Nowym Brunzwicku (art. 94)	70
Emerytury (art. 94A)	70
Rolnictwo i imigracja (art. 95)	70
VII. Sądownictwo (art. 96–101)	71
VIII. Dochody, długi, aktywa, podatki (art. 102–126)	72
IX. Postanowienia różne (art. 128–133)	75
Ontario i Quebec (art. 134–144)	77
X. Kolej międzykolonialna (art. 145 — uchylony)	80
XI. Przyjęcie innych kolonii (art. 146–147)	80
ZAŁĄCZNIKI	82
Nr 1. Okręgi wyborcze w Ontario	82
Nr 2. Specjalnie ustalone okręgi wyborcze w Quebecu	88
Nr 3. Roboty publiczne i własność w prowincjach będące własnością Ka- nady	88
Nr 4. Aktywa będące wspólną własnością Ontario i Quebecu	89
Nr 5. Przysięga wierności. Deklaracja kwalifikacji	90

Nr 6. Produkcja podstawowa z nieodnawialnych surowców naturalnych i produktów leśnych	91
II. AKT KONSTYTUCYJNY z 1982 r.	93
Akt Kanady z 1982 r.	93
Załącznik B. Akt Konstytucyjny z 1982 r.	94
Czesc I. Kanadyjska karta praw i wolności (art. 1–34)	94
Czesc II. Prawa rdzennej ludności Kanady (art. 35)	103
Czesc III. Wyrównywanie różnic regionalnych (art. 36)	104
Czesc IV. Konferencja konstytucyjna (art. 37 uchylony)	105
Czesc IV.1. Konferencje konstytucyjne (art. 37.1 uchylony)	105
Czesc V. Procedura zmiany konstytucji Kanady (art. 38–49)	105
Czesc VI. Poprawki do Aktu Konstytucyjnego z 1867 r. (art. 50–51 uchylone)	109
Czesc VII. Postanowienia ogólne	109
Załącznik do Aktu Konstytucyjnego z 1982 r. Aktualizacja konstytucji	112

KANCELARIA SEJMU

Opracowanie techniczne, druk i oprawa: Wydawnictwo Sejmowe
Arkuszy wydawniczych 4,75. Arkuszy drukarskich 7,5
Wydanie pierwsze
Warszawa, grudzien 1998